109. Torstaina 18 päivänä syyskuuta 1997

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Lakialoite laiksi kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteen virallistamisesta 3692

Lakivaliokunnan mietintö 10/1997 vp
Lakialoite 26/1996 vp

Ensimmäinen käsittely

2) Hallituksen esitys Ukrainan kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 3693

Hallituksen esitys 95/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 7/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 66/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 12/1997 vp

4) Hallituksen esitys laeiksi merityöaikalain ja työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain muuttamisesta 3698

Hallituksen esitys 96/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

5) Hallituksen esitys kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 3699

Hallituksen esitys 107/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Lähetekeskustelu

6) Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä pohjoismaisista työmarkkinoista henkilöille, jotka ovat saaneet ammattipätevyyden antavan, vähintään kolmevuotisen korkeamman koulutuksen, tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 3704

Hallituksen esitys 106/1997 vp

7) Hallituksen esitys laiksi Pelastusopistosta annetun lain 4 §:n kumoamisesta .... ,,

Hallituksen esitys 108/1997 vp

8) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan tunnistamis- ja tiedonantojärjestelmän täytäntöönpanosta 3705

Hallituksen esitys 116/1997 vp

9) Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1996 ..... ,,

Kertomus 6/1997 vp

10) Lakialoite laiksi koiraverosta annetun lain kumoamisesta ..... ,,

Lakialoite 75/1997 vp (Marjaana Koskinen /sd ym.)

11) Lakialoite laeiksi makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain 1 §:n ja mainitun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta 3710

Lakialoite 77/1997 vp (Timo Ihamäki /kok)

12) Lakialoite laiksi rikesakkolain 12 ja 14 §:n muuttamisesta 3711

Lakialoite 80/1997 vp (Klaus Bremer /r ym.)

13) Lakialoite laiksi tuloverolain 77 §:n muuttamisesta 3713

Lakialoite 81/1997 vp (Olavi Ala-Nissilä /kesk)

14) Lakialoite laiksi sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta 3715

Lakialoite 82/1997 vp (Seppo Kanerva /kok ym.)

15) Lakialoite laiksi työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta 3717

Lakialoite 84/1997 vp (Tuija Nurmi /kok)

16) Lakialoite laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta 3718

Lakialoite 85/1997 vp (Erkki Partanen /sd ym.)

17) Lakialoite laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain muuttamisesta 3725

Lakialoite 86/1997 vp (Ilkka Joenpalo /sd)

18) Lakialoite laiksi tuloverolain 67 §:n muuttamisesta 3728

Lakialoite 87/1997 vp (Sakari Smeds /skl)

19) Lakialoite laiksi työehtosopimuslain 9 §:n muuttamisesta 3729

Lakialoite 89/1997 vp (Tuija Nurmi /kok)

Mietintöjen pöydällepano

20) Hallituksen esitys laiksi asuntokauppalain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 58/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 7/1997 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Alaranta, Andersson C., Aura, Biaudet, Elo, Hellberg, Jaakonsaari, Jansson, Karhunen, Komi, Lapintie, Lax, Lipponen, Mölsä, Niinistö, Norrback, Ojala A., Ojala R., Olin, Rantanen, Rauramo, Rehn, Roos, Skinnari, Tarkka, Tiilikainen, Veteläinen, Viljamaa ja Wideroos.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Ojala R., Komi ja Aaltonen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Jansson, Komi ja Rauramo, virkatehtävien vuoksi edustajat C. Andersson, Aura, Jaakonsaari ja Norrback sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Biaudet, Hellberg, Lax, A. Ojala, Rehn, Skinnari, Tarkka ja Veteläinen sekä

tästä ja huomisesta päivästä sairauden vuoksi edustajat Karhunen, Lapintie, Rantanen ja Rinne, virkatehtävien vuoksi ed. Niinistö sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alaranta, Elo, Olin, Tiilikainen ja Wideroos.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Lakialoite laiksi kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteen virallistamisesta

Toinen käsittely
Lakivaliokunnan mietintö 10/1997 vp
Lakialoite 26/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 10, jossa ehdotetaan lakiehdotuksen hylkäämistä.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta yhtyy lakivaliokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys Ukrainan kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 95/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 7/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 66/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelu:

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva laki opintotukilain muuttamisesta on todella hyvä laki. Siksi tulin puhujakorokkeelle kertomaan näitä asioita, jotta tietäisitte, että kaikista säästöistä huolimatta on voitu parantaa taas kerran opiskelijoiden asemaa. Tämä tarkoittaa sitä, että opiskelijoille määrätään nyt vuosittainen erityinen vapaa tulo. Tähän asti on ollut vaikeuksia opintotuen ja ansiotulon yhteensovittamisessa sillä tavalla, että kun verotietojen perusteella jälkikäteen katsotaan, ylittävätkö tulot opintotuen etuuden saannin rajan, ja sitten todetaankin, että on ansainnut liikaa, joutuu maksamaan opintotukea takaisin. Toisaalta nykyään voimassa oleva järjestelmä teettää myös opintotukiviranomaisilla hyvin paljon työtä, kun he kyselevät opiskelijoilta heidän tulojaan, kun ovat saaneet verohallinnolta sellaisia tietoja, että ansiotulo on ylittänyt rajan, mikä velvoittaisi opiskelijoita maksamaan opintotuen takaisin.

Samanaikaisesti, kun koulutusta uudistetaan, myös painotetaan opiskelun ja työn vuorottelemista sillä tavalla, että työharjoittelu liittyy olennaisena osana opiskeluun. Nyt käsiteltävä laki mahdollistaa tämän, koska siinä niinä kuukausina, kun opiskelija saa täyden opintotuen, siis opintorahan ja asumistuen, hänellä on mahdollisuus ansaita 3 000 markkaa kuukaudessa. Sellaisina kuukausina, jolloin hän ei ota vastaan opintotukea, hän voi ansaita 9 000 markkaa kuukaudessa, siis esimerkiksi kesäkuukausilta. Tämä on selvästi hyvä parannus, kun ajatellaan, että meillä on 300 000 opiskelijaa. Tosin vain 10 prosentilla on ollut ansiotuloja, mutta tämä prosenttimäärä tulee varmaan kasvamaan opintojen yhteydessä.

Tämä laki mahdollistaa työn ja opiskelun lomittamisen niin, että 3 000 markan vapaa tulo plus opintotuki opintokuukausien aikana varmistaa opiskelijoiden taloudellisen tilanteen paremmin kuin nyt ja opiskelijat voivat etukäteen laskea, minä kuukautena he ottavat vastaan opintotuen, milloin heidän saamansa tulo ei ylitä 3 000 markan tuloa, ja näin itse järjestää jo etukäteen opintotuen ja tulojensa yhteensovittamisen. Näin vältytään sekä ylimääräisiltä hallinnollisilta kustannuksilta ja työltä että myös toivon mukaan jälkeenpäin maksettavaksi tulevilta opintotuen palautuksilta.

Valiokunta oli lain käsittelyn yhteydessä yksimielinen, mikä osoittaa, että laki on koettu hyväksi. Tietysti aina arvosteluakin esiintyy. Eniten tässä pelkoa herätti se, että kun opiskelija jättää lopputyönsä, joillakuilla menee 1—2 kuukautta aikaa, ennen kuin saavat valmistuneen paperit. Nyt sitten opetusministeriö seuraa, ettei odottelu vaikuta opintotuen määriin, koska sen jälkeen kun opiskelija on jättänyt lopputyönsä, hän voi ilmoittautua työttömäksi työvoimavirastoon tai ottaa työn vastaan. Periaatehan on, että ennen opiskelukauden alkua ja opiskelukauden loputtua tulevilla tuloilla ei ole vaikutusta opintotuen määrään, joten laki kaiken kaikkiaan on hyvä, kannatettava ja yksimielinen.

Ed. Tahvanainen: Arvoisa puhemies! Haluaisin oikeastaan yhtyä ed. Ala-Harjan puheenvuoroon. Opintotuen tuloharkintaa koskeva lakiesitys on erinomainen ja parantaa opiskelijoiden asemaa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että opiskelija saa nyt ansaita 3 000 markkaa kuukaudessa opintokuukausina ilman, että opintoraha vähenee, samoin kesäaikana 9 000 markkaa kuukaudessa.

Opiskelijajärjestöt ja eräät tahot ovat arvostelleet asiaa ja pitäneet tulorajoja liian alhaisina

ja koko vuosiansion laskemista vääränlaisena. Olemme kuitenkin tulleet siihen tulokseen, että jos 54 000 markkaa voi käytännössä ansaita vuodessa eli pienipalkkaisen ihmisen vuosiansion verran ennen kuin menettää opintorahansa, tämä on todella kuitenkin hyvä parannus nykymuotoon ja todella erinomainen laki opiskelijoille. Toivottavasti vain työtä riittää opiskelijoille!

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tarkoitukseni oli vastata ed. Ala-Harjalle, kun hän sanoi, että hän menee ilosanomaa julistamaan oikein puhujakorokkeelta. Se oli ihan hieno asia, että menitte, rouva Ala-Harja, siihen ei ole kenelläkään mitään sanomista. Mutta ilosanoman julistaminen siitä huolimatta, että muutos on toki positiivinen, ei siinä mielessä ole tietysti tarpeen, että kyllähän edellisen hallituksen aikana, ed. Ala-Harja, opintotukiuudistukselle luotiin sellaiset pohjat, jotka olivat hyvin merkityksellisiä opintotuen ja opiskelijoiden suhteen. Tarkoitushan oli, että uudistusta olisi jatkettu seuraavan hallituksen aikana, mikäli Ahon hallitus olisi ollut voimassa, systemaattisesti. Mutta ne asiat, jotka koskevat niitä parannuksia, joihin lähdettiin Ahon hallituksen aikana, te olette jättäneet puolitiehen. Tämä on hieman eri asiaa mutta sellaisenaan positiivinen. Hoitakaa ne loppuun saakka, mitä Ahon hallituksen aikana aloitettiin ja suunniteltiin vietäväksi loppuun, niin silloin teille voi antaa ihan kunnianimityksen tästä asiasta, ed. Ala-Harja, ja kaikki muutkin kokoomuslaiset.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Aittoniemelle: Olen samaa mieltä ja muistan oikein hyvin, että Ahon hallituksen aikana, jolloin kaikilta muilta etuudensaajilta leikattiin, opiskelijoille annettiin lisää. Se osoittaa, että Suomessa on viisas ja hyvä linja, satsataan opiskelijoihin, koulutukseen ja tutkimukseen. Vuonna 92 tuli voimaan opintotuen uudistus, jossa nostettiin kaksinkertaiseksi opintorahan osuus. Täytyy sanoa, että se on kokoomuksen pitkäaikainen tavoite.

Nyt Lipposen hallituksen aikana on parannettu opintotukea siltä osin kuin äsken kerroin. Mutta täytyy myös totuuden nimessä mainita, että olemme joutuneet pienen leikkauksen tekemään, 35 markkaa kuukaudessa opintorahasta on jouduttu säästöjen takia leikkaamaan. Mutta toivotaan, että nämä kaikki parannukset yhdessä kuitenkin takaavat opiskelijoillemme täysipäiväisen opiskelumahdollisuuden.

Ed. Viitanen: Arvoisa puhemies! Myös minun mielestäni lakiesitys on hyvä ja tulos on hyvä. Oikeastaan ed. Aittoniemi provosoi minut käyttämään puheenvuoron, sillä mielestäni on perin merkillistä, että jokin hallitus aloittaa jonkin uudistuksen sillä logiikalla, että seuraava hallitus ilman muuta vie uudistuksen loppuun. Jos haluaisi toimia kaikkein loogisimmin ja järkevimmin, olisi tietenkin kannattanut kerralla viedä se erinomainen ja loistava uudistus loppuun.

Myös minun mielestäni tämä uudistus plus se, että tulevana vuonna jo 18-vuotiaat saavat tuplamäärän opintotukea verrattuna siihen, mitä 18—19-vuotiaat saivat Ahon hallituksen aikana, on äärimmäisen hyvä ja tärkeä parannus siihen tilanteeseen, joka oli vielä muutama vuosi sitten. Olen todella tyytyväinen, että myös opiskelijoita kohtaan tulee silloin tällöin ihan hyvää politiikkaa tässä talossa tehtyä.

Mutta ihan sen verran toteaisin tiedottamispuolesta, että tämä uudistus on jostakin syystä käsitetty monissa tiedotusvälineissä negatiiviseksi opiskelijan kannalta. Suosittelisin, että hallituksen kannattaa tämän asian tiedottamisessa todellakin pyrkiä kertomaan siitä, mistä todella on kysymys, eli että useimpien opiskelijoiden asemaa uudistus toki parantaa.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Minunkin mielestäni lakiesitys on hyvä. Lainsäädännön etuna on myös se, että Kelassa nykyisen lainsäädännön takia on jouduttu paljon takaisinperintöihin, jotka uudistuksen jälkeen vähenevät huomattavasti.

Sitten se, että tulorajat ovat liian korkeat, voi aiheuttaa myös sen, että työntekoa opintojen aikana on liikaa, jolloin opinnot voivat viivästyä ja myös valmistuminen voi viivästyä. Sen takia lakiesitys minusta on todella hyvä.

Ed. Tahvanainen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi innoitti taas meitä keskustelemaan. Oikeastaan tämän hallituksen aikana tehtäviin muutoksiin on tullut myös sellainen positiivinen uudistus, että opintotukikuukauden, jonka tuen on joutunut palauttamaan sen takia, että on ansainnut liikaa jonkin kuukauden aikana, saa nyt hallituksen ja eduskunnan tekemän päätöksen jälkeen uudelleen käyttöönsä. Tällä hetkellä muun muassa korkeakouluopiskelijoilla on 55 kuukautta yhteen tutkintoon mahdollisuus saada

opintorahaa. Hallituksen hyvän esityksen ja eduskunnan hyvän päätöksen jälkeen opiskelija saa sen tukikuukauden uudelleen käyttöönsä eikä menetä oikeuttaan siihen tulojen seurauksena.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! En halua jatkaa, mutta huomautan ed. Viitaselle, kun hän totesi, että olisi pitänyt Ahon hallituksen aikana viedä asia loppuun:

Ahon hallituksen aikana pyrittiin hoitamaan sitä konkurssipesää, jonka sinipunahallitus maahan aiheutti. Siitä huolimatta niinä vaikeina aikoina keskustassa katsottiin, ja kokoomus oli tietysti mukana, että nuorissa on yhteiskunnan tulevaisuus, ja sinne satsattiin siitä huolimatta reippaasti, niin kuin on tunnustettu. Mutta se vaatimus, että olisi pitänyt kaikki silloin hoitaa, on aivan tarpeetonta. Ne vähäiset muutokset, joita jätettiin Lipposen hallitukselle, joka ei niitäkään toteuttanut kuin osaksi, olivat pieniä silakoita joulukaloiksi. Mutta Ahon hallituksen aikana opiskelijat todella tunsivat, että heistä välitetään ja että nuorisolle annetaan jonkinlaista kunniaa Suomessakin. Ed. Viitasen puheet tästä ovat aivan turhia. Silloin satsattiin enemmän kuin olisi ollut varaakaan, ja nämä pienet, mitä Lipposen hallituksen piti tehdä, ovat jääneet toteuttamatta; osin on toteutettu, mutta jääneet rääpäleeksi.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle toteaisin, että Lipposen hallituksen aikana ollaan viety eteenpäin ja vielä on tulossa ensi vuoden budjetissa sellainen tavoite, joka jo tuli esiin, että opintotukioikeuden ikärajaa lasketaan. Sitä on laskettu tänä vuonna — se on 19 vuotta — ja ensi vuonna se lasketaan 18:aan, joten se tekee oikeudenmukaisen ratkaisun. Minusta ei enää tässä kohdassa voida mennä pitemmälle. Tämä on sellainen parannus.

Nyt käsiteltävä laki, joka antaa mahdollisuuden opintojen aikana tehdä myös vähän työtä ja ansaita, on hyvä parannus. Kyllä minusta nyt opiskelijoille, jos verrataan heitä muihin ryhmiin, on hoidettu asiat aika hyvin ja verrattuna vielä ulkomaisiin opiskelijoihin — siis muissa maissa — Suomessa on asia erinomaisen hyvin hoidettu. Kyllä tämä on hoidettu eteenpäin, ja sanoisinko näin, että loppuun.

Ed. R. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Korteniemi: Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta hyväksyi esityksen, joka nyt on käsittelyn alaisena, yksimielisesti. Tämä on selvä parannus aikaisempaan, mutta on kyllä syytä huomauttaa siitä, että opiskelijajärjestöt lausunnoissaan esittivät, että olisivat toivoneet pitemmälle menevää uudistusta. Olen samaa mieltä kuin ed. Aittoniemi aikaisemmin, että Ahon hallitus aloitti opintotukiuudistuksen, sitten se pysäytettiin. Kun uusi hallitus tuli, se jopa leikkasi opintotukea. Hyvä, että se vihdoin viimein on lähtenyt toiseen suuntaan ja korjaa edes tällä tavalla opiskelijoitten asemaa.

Ed. Viitanen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi totesi, että hän ei haluaisi jatkaa, mutta jatkaa. Niinpä minäkin totean, että minä en todellakaan haluaisi jatkaa tätä kinausta, mutta niinpä minäkin nyt sitten jatkan.

Totean hyvin lyhyesti, että me täällä olemme hoitaneet sitä konkurssipesää, minkä Esko Ahon hallitus jätti meille viime kaudelta. Oliko se hokeman omainen totuus, että työttömyys viisinkertaistui ja velka kuusinkertaistui, vai menikö se kenties niin päin, että velka kuusinkertaistui ja työttömyys viisinkertaistui. Joka tapauksessa hätä ja ahdistus, minkä viime hallitus aiheutti, yhteensä yli kymmenkertaistui. Olemme niissä puitteissa, mikä meille jätettiin, hoitaneet hommat kohtuullisen hyvin.

Mutta vielä tästä kinauksesta, eri hallitusten välisestä historian tutkimuksesta, mitä täällä suoritetaan, toteaisin, että jos tänä päivänä normaali opiskelija nyt kuuntelee tätä keskustelua, mihin itsekin syyllistyn, hän ihmettelee. Ei todellakaan näitä asioita voi parantaa sillä, että tapellaan, kuka oli joskus väärässä ja kuka oli sitä ennen väärässä ja sitä ennen kenties väärässä. Pääasia, että nyt linja on oikea.

Ed. Takkula: Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan esityksestä sanoisin, että tämä on oikean suuntainen, mutta aivan niin kuin opiskelijajärjestötkin sanoivat, ei vielä aivan riittävä.

Mutta sen verran minäkin provosoiduin ed. Viitasen puheenvuoron jälkeen, että kun eduskuntaan tultiin, niin ensi töikseenhän sitä katseltiin hallituksen esitystä, missä opintotukea leikattiin. Ed. Viitanenkin jossakin iltapäivälehdessä perusteli, että kun Puhakan setä käski leikata. Näin ollen käytiin melkoista keskustelua, mikä on se Puhakan setä ja joku kysyikin ed. Viitaselta, että onko hän täällä setä Puhakan vai kenties sosialidemokraattien edustajana Pohjois-Hä-

meestä. Joka tapauksessa nyt, ed. Viitanen, voimme olla riemullisia siitä, että tämä on paremman suuntainen esitys, vaikka ei vielä riittävä.

Itse hieman vierastin tätä kohtaa, että niille kuukausille, jolloin ei opiskele, esimerkiksi kesäkuukausina, laitetaan 9 000 markan katto. Kun ajatellaan esimerkiksi perheellisiä opiskelijoita, voi olla, että heillä on tarve sinä aikana tienata ja tehdä kolmea tuuria yksin eli tarkoitan sitä, että tällaiset katot ovat hiukan keinotekoisia. Mutta tämä on parempi suunta ja ollaan iloisia siitä, että sateenkaarihallitus on alkanut pikku hiljaa tulemaan tuntoihinsa ja huomaamaan, että opiskelu kannattaa ja se on kannattava investointi. Siinä mielessä suunta on hyvä ja oikea. Toivotaan, että myös markkamäärät alkavat pian riittämään, että opiskelu todellakin on kannattava vaihtoehto eikä opiskelijan aina tarvitse laskea kannattaako ja mikä kannattaa ja mikä ei kannata. Sitä meillä on jo liikaa tässä yhteiskunnassa. Opiskelun tulisi kannattaa aina.

Ed. V i i t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Takkulalle ihan pikkuruisena korjauksena. Kannattaisi seurata lehdissä käytävää keskustelua ennen kuin laukoo olettamuksia omalta paikaltaan. Nimittäin totuus oli se, että vastasin erääseen yleisönosaston kirjoitukseen. Kerroin, että tämä on valitettava ja huono asia, mutta se on osa hallitusohjelmaa. Nykypäivän muotisana media käänsi sanani niin, että olin muka ruikuttanut jostain ryhmäkurista, mitä en todellakaan tehnyt, ja tämä media valitsi linjan kertomalla, että Pia Viitanen siellä vaan Puhakan sedän selän taakse piiloutuu, jota todellakaan en itse ollut tehnyt. Eli suositan ed. Takkulalle tutustumista tosiasioihin ennen kuin puhuu.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Esityshän on yksimielisenä tullut sivistysvaliokunnasta. Valitettavasti ed. Aittoniemi ehti poistua. Olisin vain todennut lähinnä hänelle sen, että minusta oli mukavaa, että keskustan kansanedustajat Korteniemi ja Takkula ovat kutsuneet tätä parannukseksi. Keskustan kansanedustajat ovat tämän sanoneet keskustan kansanedustaja Aittoniemelle, niin että jäin vähän ihmettelemään, mitä on se kuuluisa luetun ymmärtäminen keskustassa. Tällä en nyt tarkoittanut ed. Korteniemeä enkä ed. Takkulaa.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Vaikea osallistua keskusteluun, jossa pohdiskellaan konkurssipesiä eri hallitusten toimien seurauksena. Sen sijaan tämä hallituksen esitys opintotuen harkinnanvaraisuudesta tai järjestelyistä, joissa nimenomaan nykyistä enemmän opiskelijat voivat ansaita tuloja menettämättä opintotukea tai sen alentumatta, tuntuu tarkoituksenmukaiselta, kuten täällä on todettu. Tämä selkeästi yksinkertaistaa opintotukimenettelyä ja myös vähentää hallinnollista työtä aivan kuten valiokunnan kannanotossa on sanottu.

Silti haluaisin tässä yhteydessä korostaa, että tämä uudistus voi olla ainoastaan osittaisuudistus opintotukijärjestelyissä. Meidän pitäisi ennemmin tai myöhemmin pystyä siihen, että me joko pyrkisimme siihen, että opiskelu katsottaisiin työhön rinnastettavaksi toiminnaksi, jolloin opintotuki olisi sen suuruinen, että sillä opiskelija voi tulla toimeen. Jos se valtiontaloudellisista syistä tai muista syistä ei ole mahdollista, niin silloin on parempi palautua oikeastaan siihen järjestelmään, joka 70-luvulla oli, jolloin opintolainat olivat valtion tukemia suuremmassa määrin kuin tällä hetkellä, jolloin joka tapauksessa varmistettaisiin se, että me emme olisi rohkaisemassa sitä tietä, joka tämä lakiesitys nyt oikeastaan aikaansaa, että opiskelijat opiskelujensa ohella myös olisivat työelämässä mukana. Minusta opiskelu on sellainen vaihe ihmisen elämässä, että siihen pitäisi pystyä keskittymään täysipainoisesti ilman, että täytyy miettiä jatkuvasti sitä, mistä saa lisätuloa työn muodossa.

Ed. H u o t a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En millään haluaisi palata siihen 70-luvun järjestelmään, koska tänä päivänä ei ole ollenkaan varmaa se, löytyykö opiskelun jälkeen työpaikkaa, jolloin ne opintovelat pystyisi maksamaan. Mutta muistutan myös siitä, että työn teon pitää olla mahdollista opiskelun rinnalla, sillä monen alan opiskelussa on hyvä, että voi työskennellä ja sillä tavalla saada työkokemusta juuri sille alalle, mihinkä opiskelee. En ainakaan kokonaan rajoittaisi työn tekoa sen takia, että nämä tulorajat, mitkä tässä esityksessä on, ovat kohtuulliset, mutta eivät liian korkeat.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Vähän hämmästelen tätä keskustelua, koska todella sivistysvaliokunta oli yksimielinen tästä uudistuksesta. Tässähän ei puhuta opintotuen tasosta, kun täällä tavallaan kiistellään, kuka nyt on parhaimman tarjouksen joskus jonain vuonna lyönyt pöytään, mikä puolue, mikä eduskuntaryh-

mä. Minusta tämä uudistus on erittäin hyvä ja periaatteellinen siinä mielessä, että siinä annetaan opiskelijalle todella mahdollisuus myös tehdä työtä ja ansaita sen työnsä tuloksista kesäaikana. Jos ajatellaan tätä opintotukea, tarkastellaan nyt vuoden periodissa, niin minusta se on periaatteellisesti oikean suuntainen ja todella vähentää sitä byrokratiaa, josta on valitettu, että se on liian mahtavaa. Se on minusta se ennakkoluuloton, hyvä päätös, jossa myös luotetaan opiskelijoihin.

Silloin aikoinaan ennen kuin hallitus tätä esitystä antoi, niin varmaan joka ainoassa eduskuntaryhmässä ja valiokuntaryhmässä jäsenet ovat käyneet periaatteellista keskustelua, ja siitä keskustelusta tämä hallituksen esitys nyt mielestäni on hyvin paljon parantunut. Olen ymmärtänyt, että opiskelijajärjestöt ovat hyväksyneet tämän kaikki yksimielisesti.

Se on ihan selvä asia, että määrätynlaisia kirjeitä tulee aina opintorahan tasosta. Se on tietysti asia erikseen. Onko koskaan valtiolla varaa tukea opiskelua niin, että tuki on sataprosenttinen? Kuitenkin katson, että opiskelijoiden omasta työstä saama rahamäärä tekee tämän opintotuen uudistuksen erittäin hyväksi.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron siinä vaiheessa, kun näytti siltä, että opetusministeri Heinonen osallistuu keskusteluun.

Tilannehan on tällä hetkellä se, että me kaikki olemme yksimielisiä siitä, että tämä laki on edistysaskel. Sen takia seuraavaksi meidän pitäisi löytää yksimielisyys siitä, mitä on tehtävä vielä olemassa olevien opintotuen epäkohtien korjaamiseksi.

Oma käsitykseni on se, että suurin olemassa olevista, jäljellä olevista epäkohdista on se, että kotona asuva opiskelija saa vähimmillään vain 130 markkaa kuukaudessa opintotukea. Tilanne on näin niiden osalta, jotka ennen tätä ns. työmarkkinatukiuudistusta saivat 1 360 markkaa kuukaudessa. Sen jälkeen, kun he hakeutuivat opintojen piiriin, he menettivät työmarkkinatuen ja saavat nyt vain 130 markkaa kuukaudessa. Tämä on todellinen epäkohta, joka aikaansaa sen, että on paljon henkilöitä, jotka ovat joutuneet lopettamaan opintonsa tämän liian pienen opintotuen takia.

Eli toivoisin sen, että kun me olemme tästä asiasta nyt yksimielisiä, että tämä on edistysaskel, että me yrittäisimme löytää seuraavaksi yhteisen pohjan sille, miten jatkaa opintotukiuudistusta. Ongelmahan on se, että budjetissa on tietty edistysaskel 18-vuotiaiden osalta, mutta sen jälkeen kaikki suunnitelmat ovat auki. Me emme tiedä, miten jatkaa seuraavaksi. Minun ehdotukseni on, että jatkaisimme parantamalla kotona asuvien opiskelijoiden opintotukea.

Ed. T a h v a n a i n e n : Arvoisa puhemies! Minusta ainakin entisenä ja vielä nykyisenäkin opiskelijana tuntuu, että opintotukijärjestelmä on juuri se järjestelmä, jota on aika ajoittain tai oikeastaan jatkuvasti kehitetty aina milloin mihinkin suuntaan päättäjien tahdon mukaan. Vähitellen tulisi tietysti päästä tässä järjestelmässä sellaiseen suuntaan, että opiskelijat tietäisivät, mitä tulevaisuudessa tulevat saamaan ja millainen järjestelmä tästä opintotukijärjestelmästä kokonaisuudessaan kehittyy.

Selvitysmies Arajärven esityksissä on otettu kantaa muun muassa opintotuen muutokseen ja koko järjestelmän muutokseen ja nimenomaan siihen kannustavuuteen, että aina olisi kannustavampaa olla opiskelemassa kuin lähteä työttömäksi tai keskeyttää opintonsa.

Minun mielestäni Arajärven selvityksen yhteydessä tulisi pohtia juuri opintotukijärjestelmän kehittämistä siihen kannustavaan suuntaan. Millainen se tuleekin olemaan, eduskunta tietenkin sen ratkaisee, mutta tämän kokonaisuuden ja näitten pienten epäkohtien pohtiminen olisi hyvin olennainen asia nyt näitten uudistusten jälkeen, mitä tähän mennessä on tehty.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Ensin luetun ymmärtämiseen ja kuullun ymmärtämiseen, mistä ed. Kekkonen puhui. Ymmärrän luetun hänen kanssaan samalla tavoin, niin kuin me valiokunnassakin ymmärsimme tämän. Tämä siis oli yksimielinen ja oikean suuntainen esitys ja sen vuoksi tähän ei mitään vastalauseita kirjailtu. Mutta niin kuin sanoin, tätä suuntaa voidaan viedä eteenpäin — varmaan kaikki yhtyvät siihen näkemykseen — niissä puitteissa, miten kukkaron nyörit antavat periksi, näinhän se tässä valtiontalouden tilanteessa meni.

Sitten ed. Viitaselle. Sanoisin, ed. Viitanen, näin, että minä en puhunut edellisestä hallituksesta enkä sitäkään edellisestä, puhuin vain siitä ajasta, kun ed. Viitanen ja allekirjoittanut ovat olleet tässä talossa päätöksiä tekemässä koskien opintotukea. Sanoin, että kyllä me olemme olleet tekemässä aidan toisella puolella sellaista päätöstä, missä on leikattu opintotukea, tähän viittasin. Ed. Viitanen oli leikkaamassa opinto-

tukea ja ed. Takkula ei ollut leikkaamassa opintotukea.

Mitä tulee mediapeliin, niin näitä mediapelin kävijöitä on ollut aidan sillä ja tällä puolella ja milloin mitäkin media on sanonut, mutta kun puhutaan tosiasioista, ne löytyvät eduskunnan pöytäkirjoista ainakin tämän asian kohdalta. Jos se sitten olikin niin, että minä annoin tässä väärän todistuksen teidän äänestyskäyttäytymisestänne, niin olen valmis senkin korjaamaan. Se varmasti löytyy tuolta ja siihen ei sen enempää Puhakan setää tarvitse sotkea. Muistan vain tämän mielenkiintoisen episodin, ja se nousi spontaanisti minun mieleeni.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Olisin vielä halunnut vastata ed. Aittoniemelle. Ed. Aittoniemellä viime aikoina on jäänyt tämmöinen levy päälle, että Ahon hallitus pelasti maan. Mielenkiintoista on se, että ed. Aittoniemi aivan samalla tavalla kuin mekin täällä vasemmalla arvosteli Ahon hallitusta siihen asti, kunnes ed. Aittoniemi siirtyi keskustan eduskuntaryhmän jäseneksi. Toivoisin, että ed. Aittoniemi tulevaisuudessa vähän muotoilisi uudelleen lausetta "Ahon hallitus pelasti maan", esimerkiksi siten, että "Ahon hallitus pelasti maan sen jälkeen, kun itse liityin keskustan eduskuntaryhmään".

Ed. V i i t a n e n : Arvoisa puhemies! Se tietenkin olisi fiksu, joka lopettaisi tappelun, mutta vielä kerran nyt väännetään rautalangasta: Ed. Takkula, se mitä teille sanoin, oli, että te vääristelitte sitä, mitä minä olen sanonut. Minä en ole koskaan väittänyt, että Puhakka-setä olisi pakottanut minut painamaan yhtäkään nappulaa. Minun mielestäni Puhakka-setä on ihan hyvä tyyppi ollut ja on edelleenkin, ja aina olen äänestyspäätökseni itsenäisesti ratkaissut. Vielä kerran toistan sen, jos se vieläkin jäi epäselväksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laeiksi merityöaikalain ja työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 96/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ihan pieni kommentti tähän esitykseen. Voimassa olevassa merityöaikalaissa, sen 9 §:ssä, säädetään ylityön teettämisestä. Samassa pykälässä on ollut myös määräys työntekijän vähimmäislevosta. Suojasäännös on koskenut kaikkia merenkulkijoita, vahti- ja päivätyöntekijöitä sekä taloushenkilöstöä.

Hallituksen esityksessä voimassa olevan lain 9 § 3 momentti on sijoitettu esityksen 9 a §:ään 1 momentiksi. Vaikka pääsääntö onkin selvä 9 a §:n 1 momentissa, sitä voidaan olla soveltamatta 10 §:n 3) ja 4) kohtien perusteella, siis järjestettäessä pelastusharjoituksia tai satamavahtitehtäviä. Pääsääntöä yhtäjaksoisesta kuuden tunnin levosta tulisi kuitenkin kunnioittaa, koska sen taustalla on tarve turvata vahtihenkilöstön kyky hoitaa vahtitehtävänsä levänneenä ja sitä kautta turvallisesti.

YK:n meriturvallisuudesta vastaava järjestö Imo edellyttää vahtivuorolistan laatimista aina. Merityöaikalain tekstiksi on ehdotettu vähintään kahden viikon vahtivuorolistaa etukäteen. Esitykseen on sijoitettu lause: "Vahtivuoroluettelon mahdolliset muutokset on tehtävä viivyttelemättä." Esitetyn sitaatin kaltaista mahdollisuutta ei sisälly Imon tekstiin.

Arvoisa rouva puhemies! Totean aivan lyhyesti sen suuremmin muutosesityksiä tekemättä, että mikäli jousto jää lakiin perustelemattomana, antaa se mahdollisuuden rikkoa alkuperäistä tarkoitusta ja muutella vahtivuorolistaa tarkoituksenmukaisuusperustein ja tällöin mahdollisesti työntekijän vahingoksi.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Kun tätä asiaa käsiteltiin työasiainvaliokunnassa, siellä en muista oliko viisi vai kuusi asiantuntijaa asiasta kuultavina, ja he kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että tämä lakiesitys on hyvä, myös työntekijäpuolen edustajat, joita oli ainakin kolmesta eri järjestöstä. En tiedä, onko tässä niin paljon tulkinnanvaraa, mutta ei ainakaan valiokuntakuulemisessa tullut tämä ongelma esille.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa puhemies! Tiedän hyvin, että tämä ongelma ei tullut valiokuntakuulemisessa esille, mutta se ei tietenkään pois-

ta sitä, etteikö asiaan saattaisi jäädä pikku pulmaa, ja se pulma, jota tässä kuvailin, on jossain määrin tulkintakysymys, kysymys siitä, mikä arvo annetaan YK:lle tällaisten asioiden säätelijänä ja mikä on se merkitys, mikä annetaan lainsäädännölle, mistä tässä on kysymys.

Todella tiedän, arvoisa rouva puhemies, erittäin hyvin sen, että valiokunnassa tämä asia ei tullut esille, mutta olen ymmärtänyt, että täällä voi esittää sellaisiakin kantoja, jotka eivät valiokunnassa ole olleet esillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 107/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Nyt käsillä oleva kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puitesopimus on tärkeä sopimus. Juuri tästä syystä on välttämätöntä, että eduskunnassa kiinnitetään tähän sopimukseen huomiota.

Tämä sopimus on ratifioitavana eli eduskunnan vahvistettavana nyt siksi, että Euroopan neuvoston 40 jäsenmaan valtionpäämiehet kokoontuvat lokakuun alussa Strasbourgiin huippukokoukseen. Tarkoitus on tässä huippukokouksessa se, että tämä puitesopimus olisi ratifioitu niin monen maan taholta, että se astuisi myös voimaan. Suomi tällä ratifiointipäätöksellä, josta tasavallan presidentti Martti Ahtisaari tulee huippukokouksessa ilmoittamaan, omalta osaltaan edesauttaa sitä, että tämä ensimmäinen kansainvälinen sopimus kansallisista vähemmistöistä, joka on juridisesti sitova, astuu myös voimaan.

Ongelma on se, että tämä sopimus valmistui jo pari vuotta sitten ja sen on allekirjoittanut 36 maata, mutta toistaiseksi vain 9 valtiota on ratifioinut sopimuksen. Jotta sopimus astuisi voimaan juridisesti sitovana tarvitaan 12 maan ratifiointi. Mielenkiintoista on se, että toistaiseksi sopimuksen on ratifioinut, kuten sanoin, 9 maata, nimittäin Makedonia, Espanja, Kypros, Moldova, Romania, San Marino, Slovakia, Unkari ja Viro. Kun ratifiointiluetteloa katsoo, selviää, että oikeastaan Espanjaa ja San Marinoa lukuun ottamatta kaikki muut sopimuksen ratifioineet valtiot ovat joko Itä-Euroopan tai Keski-Euroopan valtioita, ns. uusia demokratioita. Sen sijaan ratifiointiprosessi on kesken useimmissa Euroopan neuvoston vanhoissa jäsenvaltioissa.

Sopimus itse asiassa syntyi Euroopan neuvoston valtionpäämiesten ensimmäisen huippukokouksen työn tuloksena. Ensimmäinen huippukokous pidettiin vuonna 93 Wienissä. Silloin huippukokous antoi Euroopan neuvoston ministerikomitealle velvoitteen pikaisesti laatia sopimusesitys tällaiseksi kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevaksi puitesopimukseksi. Ministerikomitea teki työtä käskettyä ja kykeni sopimaan varsin nopeasti keskeisistä, sopimukseen sisältyvistä periaatteista.

On muistettava, että sama Wienin huippukokous teki joukon muita kansallisia vähemmistöjä koskevia päätöksiä, joita kuitenkaan ei ole kyetty työstämään sopimuksiksi. On sanottava, että vielä vuonna 93 huippukokouksen aikoihin kansainvälisessä politiikassa kansainvälinen yhteisö eteni kansallisten vähemmistöjen suojelun suuntaan, mutta tämän jälkeen tällä saralla on oikeastaan tullut pelkkiä takaiskuja, mitä tulee itse sopimusjärjestelmän kehittämiseen.

Perusongelma, joka myös näkyy tässä sopimuksessa, on se, että toistaiseksi ei ole kyetty sopimaan, mikä on kansallinen vähemmistö, eli tämä sopimus, joka meillä on nyt käsittelyssä, on kyetty tekemään siitä huolimatta, ettei esimerkiksi Euroopan neuvoston 40 jäsenmaan keskuudessa eikä myöskään Yhdistyneissä kansakunnissa tai Etyjissä vallitse yksimielisyyttä "kansallisen vähemmistön" määritelmästä.

Sopimuksella, jota me nyt käsittelemme, on tietyt rajoituksensa. Se koskee ns. perinteisiä vähemmistöjä, joita niitäkään ei siis ole sopimuksessa määritelty. Se ei koske sellaisia vähemmistöjä, jotka ovat esimerkiksi maahanmuuton tuloksena muodostuneet. Siitä huolimatta, että kansallisen vähemmistön määritelmästä ei ole yksimielisyyttä, ja siitä huolimatta, että sopimus rajoittuu vain historiallisiin vähemmistöihin, sopimus on tavattoman tärkeä, sillä todellakin nyt on kyse ensimmäisestä kansainvälisen yhteisön koskaan hyväksymästä sopimuksesta, joka on

juridisesti sitova ja turvaa kansallisten vähemmistöjen tietyt oikeudet.

Monet valtiot ovat jääneet sopimuksen ulkopuolelle siksi, että kiistatta sopimuksen ratifioinnista aiheutuu kuluja. Sopimus näet velvoittaa esimerkiksi järjestämään koulutusta ja turvaamaan tietyt kulttuurioikeudet kansallisille vähemmistöille. On aivan selvää, että tämä maksaa rahaa.

Eräät valtiot sanovat, että minkäänlaisia erityisiä, kansallisia vähemmistöjä koskevia sopimuksia ei tarvita, koska maat ovat hyväksyneet Euroopan neuvoston jäsenyyden myötä Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja yksilöiden oikeuksien takaamisen kautta myöskin kansallisten vähemmistöjen oikeudet tulevat turvatuiksi.

Kuitenkin tämän sopimuksen, jota me nyt käsittelemme, ohella Euroopan neuvosto on työstänyt toisen sopimuksen, joka myöskin on tällä hetkellä ratifiointia vailla. Se on yleiseurooppalainen sopimus vähemmistökielistä tai alueellisista kielistä. Tämän sopimuksen osalta tilanne on suurin piirtein samanlainen kuin nyt käsillä olevan sopimuksen. Sopimus astuu voimaan vasta silloin, kun 5, huom. vain 5, 40:stä Euroopan neuvoston jäsenvaltiosta on ratifioinut sopimuksen. Tällä hetkellä vain 4 jäsenvaltiota on ratifioinut tämän kielellisiä vähemmistöjä ja alueellisia vähemmistökieliä koskevan sopimuksen. Suomi on ratifiointimaiden joukossa. Suomen ohella Unkari, Norja ja Hollanti ovat ratifioineet sopimuksen.

Me olemme arvostelleet Euroopan neuvostossa ajoittain varsin voimakkaastikin Ruotsia siitä, että se on kieltäytynyt allekirjoittamasta ja ratifioimasta viime mainittua, vähemmistökieliä koskevaa sopimusta. Mutta aivan viime viikkoina on tullut uusi tieto, jonka mukaan Ruotsin hallitus valmistelee liittymistä tähän sopimukseen ja tämän vähemmistökieliä koskevan sopimuksen ratifioimista. Käytännössä tämä varmistaisi sen, että tämä tärkeä sopimus astuisi voimaan ja siitä tulisi silloin nyt käsittelyssä olevan sopimuksen ohella toinen kansainvälisesti — tietenkin vain allekirjoittaja- ja ratifiointimaita — sitova sopimus.

Euroopan neuvostossa on nähty paljon vaivaa sen varmistamiseksi, että muun muassa nyt käsillä oleva sopimus joutuu myöskin kansainvälisen valvonnan kohteeksi. Eli kun Suomi nyt ratifioi tämän sopimuksen, samalla Suomi hyväksyy itseensä kohdistuvan valvonnan, monitoroinnin, jolla Euroopan neuvoston muun muassa ihmisoikeustuomioistuin säännöllisesti tarkastaa, onko sopimuksessa olevat velvoitteet myöskin käytännössä toteutettu. Tavallaan me luovutamme osan kansallisesta päätösvallasta tämän monitoroinnin kohteeksi. Itse pidän tätä myönteisenä asiana ja toivon tietenkin, että lokakuun alun valtion päämiesten huippukokoukseen mennessä löytyisi riittävä määrä eli 12 maata, jotka ovat ratifioineet tämän sopimuksen.

Rouva puhemies! En tässä yhteydessä aio käydä yksityiskohtaisesti lävitse asioita, mitä tähän sopimukseen sisältyy, mutta tämä sopimus on kuitenkin tavattoman tärkeä tilanteessa, jossa — kuten me tiedämme — kansallisiin vähemmistöihin kohdistuvat sortotoimet, painostustoimet, uhkaukset ovat monien alueellisten konfliktien keskeisenä syynä. Siksi tämä sopimus omalta osaltaan on edesauttamassa sitä, että rauhantila Euroopassa vakiintuu. Esitän vain sen toivomuksen, että Suomen hallitus omalta osaltaan kansainvälisessä yhteisössä toimii sen hyväksi, että yhä useampi Euroopan neuvoston jäsenvaltio tulevaisuudessa ratifioi tämän sopimuksen ja näin takaa sen, että kansallisille vähemmistöille meidän mielestämme kuuluvat luonnolliset oikeudet tulevat myös juridisesti taatuiksi.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Ed. Laakso on aivan oikeassa, että tämä kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puitesopimus on tärkeä ja on syytä, että myös eduskunnassa tästä käydään keskustelua.

Ulkoasiainvaliokunta, joka tässä on ollut mietinnön antava valiokunta, kävi asiasta ehkä tavallistakin perusteellisemman sisäisen keskustelun ja hyvin monipuolisen asiantuntijakuulemisen lävitse. Sen aikana vain korostui se seikka, minkä ed. Laakso jo täällä toi esille, että tämän puitesopimuksen voimaansaattaminen on tarkoituksenmukaista ja tähdellistä. Erityisen mielekästä saattaisi olla, ja onkin tämän sopimuksen ratifiointi Suomen puolelta sen vuoksi, että se olisi viimeinen kynnys, jonka jälkeen sopimus astuisi voimaan. Riittävä määrä maita olisi silloin sen ratifioinut.

Suomen kannalta sopimuksen ratifiointi ei myöskään ole ongelmallista siinä määrin kuin monissa muissa maissa, että sopimuksen ratifiointi ei edellytä suuremmin lainsäädäntömuutoksia Suomen päässä, ja senkin vuoksi meille sopimus on ehkä helpompi kuin monille muille. Haluaisin kuitenkin korostaa toisin kuin ed. Laakso sitä, että tämä sopimus kuitenkin on ohjelmaluonteinen ja siinä suhteessa on väljyyttä sen soveltuvuudessa eri maissa. Se saattaa johtaa

siihen, että vähemmistöjen suojelua koskeva lainsäädäntö vaihtelee maittain.

Toiseksi tässä on olemassa ongelma. Ed. Laakso viittasi valvontaan ja valvonnan tehokkuuteen. Todellisuudessa tämä sopimus ei sisällä selkeästi määriteltyjä valvontainstrumentteja, kuten esimerkiksi ihmisoikeussopimukset Euroopan neuvoston puitteissa ovat tehneet. Nämä ovat tiettyjä heikkouksia tässä järjestelyssä, mutta tämä on puitesopimuksena kuitenkin tärkeä huomioida.

Arvoisa puhemies! Ed. Laakso pohdiskeli myös omassa puheenvuorossaan ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia! Jos edustaja haluaa jatkaa, pyydän siirtymään puhujakorokkeelle.

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Ed. Laakso omassa puheenvuorossaan kiinnitti huomiota myös siihen seikkaan, että Euroopassa tai kansainvälisestikään ei ole olemassa selkeätä kansallisen vähemmistön määritelmää. Tämä on epäilemätön ongelma. Eri tyyppisissä vastaavanlaisissa sopimuksissa on käytetty vähän erilaisia määrittelyjä.

Valiokuntakäsittelyn yhteydessä, kuten ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä tulee esille, me kävimme lävitse mahdollisia eri tyyppisiä kansallisen vähemmistön määrityksiä ja nimenomaan Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen suositus vuodelta 93, joka on kirjattu meidän mietintöömme, määrittelee ehkä parhaiten kansainvälisesti kansallisten vähemmistöjen luonteen. Sen vuoksi on arvokasta, että se on tässä kirjattu muistiin. Tähän kuitenkin liittyy myös tulkinnallisia ongelmia sikäli, että tässä määrityksessä todetaan, että kansallisella vähemmistöllä tarkoitetaan valtiossa olevaa henkilöryhmää, jolla on pitkäaikaiset, kiinteät ja kestävät suhteet tähän valtioon.

Kun kysyimme, mitä tämä käytännössä tarkoittaa, asiantuntijat totesivat, että kyseessä on yleensä väestöryhmä, joka on asunut maassa yli sata vuotta. Tämä kieltämättä synnyttää ongelmallisen asetelman sen vuoksi, että jo suhteellisen pitkään maassa asuneet maahanmuuttajaryhmät eivät tällä määrityksellä kuuluisi kansallisiin vähemmistöihin. Kun ed. Laakso viittasi muun muassa etnisiin ja alueellisiin konflikteihin, jotka tänä päivänä Euroopan puitteissa ovat hallitsevimpia avoimia konfliktitilanteita, niin niiden hallitsemiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi saattaisi olla paikallaan, että nimenomaan myös lyhyemmän aikaa maassa asunut, mutta merkittävä kansallinen vähemmistö selkeästi voitaisiin määritellä myös kansalliseksi vähemmistöksi.

Ed. Kekkonen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakson puheenvuoro oli oikein hyvä. (Ed. Kokkonen: Puheille ruvetaan antamaan arvosanoja!) Hän käsitteli asiaa tasapainoisella tavalla ottaen huomioon, ed. Kokkonen, kuinka todella vaikeasta asiasta on kysymys. Ihan pikku esimerkkinä vain: Kun tällainen voimakas vähemmistöjen suojelu, vähemmistöjen huomioiminen merkitsee erittäin tarkkaa tietoa siitä, ketkä kuuluvat tähän kyseiseen vähemmistöön, niin jo siinä tilanteessa tullaan historiallisiin muureihin. Kun esimerkiksi juutalaisväestölle puhuu siitä, että täytyy olla täsmällisesti selvillä, mikä on heidän edustamansa yhteisö, keitä siihen kuuluu, juutalaisväestö suhtautuu kyseiseen asiaan erittäin pitkin hampain, jopa pelokkaasti. Ymmärrämme kaikki, mistä se johtuu. Kun natsi-Saksassa juutalaisvähemmistöä käsiteltiin yhtenä tiiviinä kokonaisuutena, se merkitsi tavattoman voimakasta kortistointia ja se kortistointi sitten johti lopputuloksiin, jotka me kaikki olemme historiasta lukeneet.

Tämä esimerkki saattaa tässä yhteydessä tuntua hiukan kärjistetyltä, mutta se on tosi ja se on hyvin lähellä meidän nykypäiväämme, lähihistoriaa.

Kun me valiokunnassa käsittelimme vähemmistöjä, niin — arvoisa rouva puhemies, kun merkkivalo nyt välkkyy, niin voinko minäkin tulla puhujankorokkeelle?

Toinen varapuhemies: Olkaa hyvä!

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa rouva puhemies! Pyydän anteeksi tätä pikku häiriötä, mutta ed. Kokkonen hiukan provosoi minua äsken niin, että minä en päässyt asiaan niin nopeasti kuin tarkoitukseni oli.

Tosiaankin, arvoisa rouva puhemies, kun me käsittelimme tätä vähemmistökysymystä, niin kyllä käsitykset aika lailla tämän hallituksen esityksen mukaisiksi kääntyivät eli sopimuksessa tarkoitettuja kansallisia vähemmistöjä olisivat täällä Suomessa sopimuksen voimaansaattamisvaiheessa ainakin saamelaiset, romanit, juutalaiset, tataarit, ns. vanhavenäläiset sekä tietenkin de facto suomenruotsalaiset.

Sopimusta voimaansaatettaessa tarkoituksena ei tietenkään ole poissulkevasti rajata sopi-

muksen soveltamisalaan tulevien vähemmistöjen joukkoa. Kuitenkin tämä esitys toteaa, etteivät esimerkiksi ns. uudet, hiljattain maahan muuttaneet vähemmistöt kuulu sopimuksen soveltamisalaan.

Se on myönnettävä, ja tätä pohdittiin hyvinkin perusteellisesti, että vähemmistöjen jako perinteisiin vähemmistöihin, jotka tässä luettelin, ja uusiin vähemmistöihin, mitä ne sitten ovatkaan, ei varmaankaan ole paras mahdollinen lähtökohta. Mutta kun määrittelyjä kuitenkin täytyy tehdä, niin päädyimme niihin, mitkä äsken luettelin.

Suomessa tämä kysymys on hoidettu eräällä tavalla vähän epävirallistakin tietä ilman, että siihen valtio olisi sen kummemmin sekaantunut, siten, että eräiden vähemmistöjen osalta on perustettu neuvottelukuntia, joissa näihin vähemmistöihin liittyviä kysymyksiä käsitellään. Mutta on myös sellaisia vähemmistöjä, joilta puuttuvat kaikenlaiset neuvottelufoorumit. Työministeriön yhteydessä toimiva pakolais- ja siirtolaisasiain neuvottelukunta ei tähän tarkoitukseen järin luontevasti sovellu. Tästä syystä puiteyleissopimuksen 15 artiklan käsittelyn yhteydessä on tuotu esille myös ajatus vähemmistöasioita käsittelevän yleisen neuvottelukunnan perustamisesta. Tuleeko näin tapahtumaan vai ei, jää nähtäväksi, mutta kyllä sellaiselle ilmiselvää tarvetta mitä ilmeisimmin todellakin alkaisi olla.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävä kysymys on ihmisoikeusmielessä äärimmäisen tärkeä. Pienelle kansalle kuten Suomelle se on kansallisesti hyvin tärkeä. Humaaneja sivistysihanteita silmämääränään pitävälle kansalle se nousee vieläkin tärkeämmäksi. Ei ole pienintäkään syytä epäillä, ettei näiden kysymysten käsittelyssä jatkossa syntyisi valtava määrä pulmia, hyvin kipeitäkin pulmia, ja voipa syntyä ihan todellistakin yhteiskunnallista, en nyt lietso väkivaltaisuuksia, mutta sen kaltaista liikehdintää, josta viitteitä olemme saaneet jo muualta Euroopasta. Suomessa tällaiset ilmiöt onneksi ovat vielä kovin vähäisiä, mutta kyllä kai niihinkin täytyy henkisesti varautua. Mutta jotta näin ei tapahtuisi, siinä kehityksessä se työ, mitä tämän asian yhteydessä täällä eduskunnassa, valiokunnassa ja myöhemmin tässä salissa on tehty ja tehdään, on hyvin arvokasta työtä, jotta me välttyisimme niiltä pulmilta, joita eräissä osissa Eurooppaa olemme saattaneet nähdä.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä asia on hyvin tärkeä eikä ollut tarkoitus vähätellä sitä. En vain ymmärtänyt yksinkertaisuudessani, että tulin provosoineeksi ed. Kekkosta. Olin arvellut, että vanhemmat valtiopäivämiehet olivat täällä sisäistäneet entisen tasavallan presidentin sanat "ei pidä provosoitua, kun oikein provosoidaan".

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Ed. Kiljunen kiinnitti huomiota tärkeään asiaan todetessaan, ettei tämän puitesopimuksen valvontamekanismi ole kaiken kattava. Näin varmasti voidaan sanoa, sillä kyse on tietenkin siitä kompromissista, jonka ministerikomitea tätä sopimusta neuvotellessaan kykeni saamaan aikaan. Kuitenkin tätä puitesopimusta myös valvotaan. Ensinnäkin tämän sopimuksen mukaan Euroopan neuvoston ministerikomitea eli käytännössä ulkoministerit tai heidän sijaisensa, Strassburgissa Euroopan neuvostossa olevat suurlähettiläät valvovat tämän sopimuksen toimeenpanoa. Tämä on tämän sopimuksen ensimmäinen valvontamekanismi.

Toiseksi tarkoitus on perustaa ministerikomitean työn avuksi neuvoa antava asiantuntijakomitea, joka seuraa tämän sopimuksen toimeenpanoa. Neuvoa antavan komitean jäsenten tulee olla päteviksi tunnustettuja asiantuntijoita kansallisten vähemmistöjen suojelun alalla. Myös tällainen mekanismi syntyy tämän sopimuksen voimaanastumisen myötä.

Kolmanneksi sopimukseen yhtyneet valtiot joutuvat toimittamaan Euroopan neuvoston pääsihteerille vuoden kuluessa sen jälkeen, kun tämä puiteyleissopimus on tullut voimaan, täydelliset tiedot lainsäädännöllisistä ja muista toimenpiteistä, joihin valtiot ovat ryhtyneet pannessaan tämän sopimuksen määräykset täytäntöön. Euroopan neuvoston pääsihteeri taas toimittaa tiedot edelleen ministerikomitealle ja aina kun ministerikomitea niin vaatii, valtiot ovat velvollisia antamaan sopimuksen täytäntöönpanon kannalta merkittäviä lisätietoja.

Tämän lisäksi on olemassa myös muunlainen valvontajärjestelmä. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskomitea valvoo myös omalta osaltaan jäsenvaltioita ei vain tämän sopimuksen, vaan myös muiden voimassa olevien Euroopan neuvoston yleissopimusten osalta sitä, miten ne toteuttavat näitä sopimuksia, eli myös Euroopan neuvoston parlamentilla on oma valvontamekanisminsa. Tämän lisäksi ministerikomitea voi halutessaan ottaa minkä tahansa Euroopan neuvoston jäsenmaan erityisen valvonnan kohteeksi ja puuttua tältä osin tilanteeseen.

Kaikkein tärkein asia, johon jo kiinnitin ensimmäisessä puheenvuorossani huomiota, on se, että jokaisella Euroopan neuvoston jäsenmaan kansalaisella, siis jokaisella 40:n Euroopan neuvoston jäsenmaan kansalaisella, on henkilökohtainen oikeus kääntyä Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen puoleen ja saattaa alulle prosessi omaa valtiotaan vastaan. Liittyessään Euroopan neuvostoon jäsenvaltiot toisin sanoen luovuttavat tässäkin suhteessa tietyn osan kansallista päätöksentekovaltaansa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle, jonka päätökset ovat jäsenvaltiota sitovia.

Meillä on koko joukko esimerkkejä siitä, miten valtiot ovat, vastahakoisesti kylläkin, joutuneet toimeenpanemaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätöksiä. Niinpä esimerkiksi tätä sopimusta tullaan pääsääntöisesti valvomaan tulevaisuudessa myös siten, että kansallisiin vähemmistöihin kuuluvilla on henkilökohtainen oikeus Euroopan ihmisoikeussopimuksenkin pohjalta jo kääntyä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen puoleen ja saattaa prosessi alulle, jos he katsovat, että jäsenvaltio rikkoo tässä sopimuksessa olevia kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevia ehtoja.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää huomiota vielä valvontapuoleen, johon ed. Laakson puheenvuoro äsken keskittyi.

Kannattaa siis huomioida, että tämä sopimus ei järjestelyiltään ole saman kaltainen kuin esimerkiksi Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimukset. Tähän ei ole liitetty taustalle valvontaa, joka olisi juridisesti sitovaa. Siinä suhteessa puuttuu saman tapainen institutionaalinen kehikko kuin monilta muilta ihmisoikeussopimuksilta, myös YK:n ihmisoikeussopimuksessa on sama seikka.

Mutta ed. Laakso on täysin oikeassa, että tätä puitesopimuksena valvotaan nimenomaan poliittiselta puolelta. Tavallaan ne valtiot, jotka ratifioivat sopimuksen, moraalisesti sitoutuvat sopimuksen täytäntöönpanoon, jolloin siihen kytkeytyy yleisluontoinen seurantajärjestelmä, joka toimii juuri poliittisesti ohjaavasti, ja sen vuoksi tämä sopimus on tässäkin muodossaan merkittävä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minun mielestäni tällä sopimuksella ei Suomelle ole kovinkaan suurta merkitystä muuta kuin siinä mielessä, että olemme tietyn kansainvälisen sopimusketjun osana, ja kansainvälisen toiminnan kannalta tietysti. Suomessahan on vähemmistökansallisuuksien ja -ryhmien käsite vakiintunut ja kiinteytynyt jo vuosikymmenien ja vuosisatojen aikana. Mielestäni kansallinen vähemmistö merkitsee sitä, että sen on oltava tietyn suuruinen, kiinteästi toimiva yhteisö, joka on selvästi nähtävissä. Sellaisia Suomessa on vain kolme: saamelaiset, suomenruotsalaiset ja mustalaiset. Ei se, että muutama juutalainen tai venäläinen on Suomessa, merkitse sitä, että voitaisiin puhua vähemmistöistä.

Sen sijaan eräs alue on sellainen, jossa voidaan puhua tietysti historiallisista syistä vähemmistöryhmän oikeuksista, nimittäin Suomessa olevat inkeriläiset. Se perustuu pitkälti taaksepäin historiaan. He ovat tällä hetkellä varsin merkittävä ryhmä Suomessa. Voidaan puhua tietysti, että tässä on vähemmistökansanosa, joka liittyisi tähän sopimukseen. Sen sijaan juutalaiset, venäläiset, tataarit ovat jotakin muuta, mutta eivät tämän sopimuksen tarkoittamaa väkeä, puhumattakaan niistä, jotka ovat viime aikoina Suomeen tulleet, pakolaiset tai muunlaiset kansanosat.

Ed. Komi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rupeamatta nyt kiistelemään ed. Aittoniemen kanssa vähemmistöistä, niin kyllähän hänen tulkintansa oli aika yksioikoinen. On aivan selvää, että vähemmistön määrittelyksi pitää löytää hieman laveampia ja tohtisinko sanoa vähän syvällisempiäkin arvoja kuin mihin ed. Aittoniemi viittasi. Kyllä kai vähemmistön kriteerin täyttää sellainenkin vähemmistö, joka osoittaa erottuvia etnisiä, kulttuurillisia, uskonnollisia tahi kielellisiä erityispiirteitä, ilman muuta. Kyllä senkin sivistysvaltiossa täytyy riittää, jos on olemassa vähemmistö, jolla on halu yhdessä säilyttää yhteisöidentiteettinsä, mukaan lukien kulttuurinsa, perinteensä, uskontonsa tai kielensä, että heilläkin on oikeus kansallisen vähemmistön asemaan sanan hyvässä merkityksessä.

Kuten jo ensimmäisessä puheenvuorossani totesin, asia ei ole kovin helppo eikä yksinkertainen. Pelottavaa olisi, jos me Suomessa rupeaisimme banalisoimaan tai latistamaan vähemmistökäsityksiä sillä tavalla, että me noin hyvin mustavalkoisesti sijoittaisimme ihmiset vähemmistöksi tai sitten ei miksikään.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin hämmennyin ed. Aittoniemen melkoisen kategorisista vähemmistömäärityksistä. Yllätyin suuresti, kun hän totesi eräistä väestöryhmistä suoranaisesti, esimerkiksi Suomessa asuvat venäläiset tai juutalaiset, että heitä ei voitaisi lukea vähemmistöihin. Yhtä lailla hän luetteli tähän joukkoon tataarit, mutta sen sijaan inkeriläiset voitaisiin. Tuntuu erikoiselta tämän tapainen lähestymistapa.

Jos näitä halutaan miettiä, voi melkein kysyä jopa näinpäin, että kun Venäjällä asuvien inkeriläisten passeissa usein lukee "suomalainen" ja kun he Suomeen tullessaan eivät ainakaan pitkäaikaisesti ole täällä asuneet, niin miksi he olisivat priorisoitavassa asemassa suhteessa esimerkiksi täällä pitkään asuneisiin juutalaisiin tai venäläisiin. Tämän tapainen keskustelu on hyvin vaarallista ja vaikeaa enkä halua siinä mennä pidemmälle, mutta haluan vain korostaa sitä, että siinä keskustelussa, jonka valiokunta kävi muun muassa näiden vähemmistöryhmien edustajien kanssa, joihin ed. Aittoniemi viittasi, meille tuli kyllä hyvin selkeäksi, että he edustavat hyvin aitoa, vahvaa, olennaista vähemmistöä Suomessa ja heidän oikeutensa tulee täällä myös tunnustaa.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Minusta ulkoasiainvaliokunnan mietintö on hyvin tehty. Se perustuu mitä ilmeisimmin niille kohdille, joita suosituksen ensimmäisessä artiklassa on näistä vähemmistöistä sanottu. Siinä on yhtenä kohtana "jolla on pitkäaikaiset, kiinteät ja kestävät suhteet tähän valtioon". Tässä mielessä luotan valiokunnan asiantuntemukseen, mutta haluan korostaa sitä, että tässähän on kysymys vain pitkäaikaisten vähemmistöjen suojasta ja asemasta. Meidän sivistykseemme kuuluu hoitaa hyvin myös uudemmat tulokkaat maassa, ja sehän näkyy muun muassa siinä, että opetamme Helsingissä monia maahan tulleiden ryhmiä heidän omilla äidinkielillään ja annamme heille mahdollisuuden harjoittaa omaa uskontoaan jne. Eli tämähän ei sulje lainkaan sitä pois, ettemmekö muunkinlaisia vähemmistöjä tuntisi kuin mitä tämä paperi käsittää.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi voi määritellä vähemmistöt miten tykkää, mutta tilanne on kuitenkin se, että Suomella on valtiona oma politiikkansa, jossa se on määritellyt, mitkä ovat Suomessa asuvat vähemmistöt, jotka kuuluvat tämän sopimuksen piiriin. Näihin vähemmistöihin, kuten hallitus sanoo, voidaan ainakin katsoa kuuluvaksi saamelaiset, romanit, juutalaiset, tataarit ja niin sanotut vanhavenäläiset ja de facto myös suomenruotsalaiset. Ed. Aittoniemen on hyvä tietää se, että näiden ryhmien asemasta kansallisina vähemmistöinä Suomessa Suomen hallitus on, ei vain tämä hallitus, vaan jo aikaisemmat hallitukset, raportoineet muun muassa YK:n ihmisoikeussopimuksen valvontaelimille.

Mutta mikä mielenkiintoista ja erikoista, Suomen hallitus allekirjoittaessaan tämän sopimuksen ja me vahvistaessamme tämän sopimuksen emme rajaakaan tätä sopimusta koskemaan vain näitä perinteisiä vähemmistöjä, kuten monet muut allekirjoittajavaltiot tekevät, vaan Suomen hallitus katsoo, että myöskin ed. Aittoniemen pelkäämät tulevat vähemmistöt kuuluvat tämän sopimuksen piiriin. Eli tässä suhteessa Suomen hallituksen linja on parempi kuin useimpien muiden — huom! useimpien muiden — Euroopan valtioiden linja.

Ed. Ihamäki: Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietintö on hyvin tehty ja perusteltu eikä siinä suhteessa ole mitään lausuttavaa. Uskon vielä kaiken lisäksi, että Suomi täyttänee tämän puitesopimuksen. Herää kuitenkin kysymys, mitenkähän tämä kaikki onnistuu Ruotsilta ja Ahvenanmaalta suomen kieltä puhuvien suhteen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä pohjoismaisista työmarkkinoista henkilöille, jotka ovat saaneet ammattipätevyyden antavan, vähintään kolmevuotisen korkeamman koulutuksen, tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 106/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laiksi Pelastusopistosta annetun lain 4 §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys 108/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan tunnistamis- ja tiedonantojärjestelmän täytäntöönpanosta

Hallituksen esitys 116/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

9) Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1996

Lähetekeskustelu
Kertomus 6/1997 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kokkonen: Arvoisa rouva puhemies! Haluan, että eduskunnan pöytäkirjaan merkitään kiitos eduskunnan kirjastolle siitä, että se on toiminut erinomaisesti. Tietopalvelu toimii kiitettävästi, sieltä saa hyvin nopeasti ja asiantuntevasti kaiken pyytämänsä tiedon. Erinomainen idea on myös ollut mielestäni se, että kansanedustajille on nimetty henkilökohtainen vastaava kirjastonhoitaja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

10) Lakialoite laiksi koiraverosta annetun lain kumoamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 75/1997 vp (Marjaana Koskinen /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nurmi: Arvoisa puhemies! Ehkä on jälleen tarpeen keskustella koiraverosta. Tämä aihe nostaa helposti tunteet pintaan.

Kaupungeissa ehkä voidaan kertyneillä veroilla lisätä kaupunkilaisten viihtyisyyttä, ja näissä tapauksissa palvelut kohdistuvat todella koiranomistajiin. Esimerkiksi Lahdessa on koirien ulkoilutusalueita 40 kappaletta ja veroja kertyy noin 60 000 markkaa vuodessa. Toisaalta maaseudulla koiravero tuntuu turhalta. Siellähän koirien on onnellisinta elää luonnon lähellä ja luonnon osana.

Kaipa keskustelua jälleen tarvitaan, onhan jo kuusi vuotta kulunut edellisestä muutoksesta ja maailma on sinä aikana muuttunut.

Ed. M. Koskinen: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Kun ed. Nurmi toi esille, että on tavallaan turhaa puhua koiraverosta, niin haluan tuoda muutaman perustelun siitä, minkä takia aika voisi olla kypsä sille, että koiravero kokonaan kumottaisiin. Olen hankkinut jonkin verran tietoa liittyen koiraveroasiaan.

Koiraverohan on sitkeähenkinen jäänne. Se on viime vuosisadalla perustettu ja silloin se on ollut ns. haittavero. Ensimmäinen koiraveroasetus hyväksyttiin vuonna 1878. Silloin tärkeimpänä motiivina koiraveron perimiselle oli laajalle levinnyt vesikauhu, niin kuin kaikki, jotka ovat koirista kiinnostuneita, historiasta muistavat. Eli verotuksella kerättävät varat käytettiin vahingonkorvauksiin, joita oli aiheutettu kotieläimille, jotka olivat joutuneet vesikauhun uhreiksi.

Jos tänä päivänä ajattelee samalla logiikalla sitä, mistä eläimestä pitäisi verottaa siksi, että se on aiheuttanut haittaa tässä yhteiskunnassa, niin en minä tiedä, mitä kollegoille tulee mieleen, mutta minulle ainakin tulee mieleen lammas. Lammas tulee mieleen ihan sen takia, että alun perin hullun lehmän tauti eli bse siirtyi nautoihin lampaan kautta Britanniassa, koska kuolleiden lampaiden aivoista tehtyä väkirehua syötettiin naudoille. Rehuiksi käytetyt lampaat olivat sairastaneet lampailla pitkään tunnettua scrapietautia, kutkatautia, joka on historian kulussa ollut jo tosi pitkään lampailla. Tiedetään, että hullun lehmän tauti on tarttunut kissoihin ja Norjassa epäillään yhden koiran sairastuneen hullun lehmän tautiin. Sitten on tietenkin epäilyjä myös ihmiseen siirtymisestä, mutta siitä ei ole tarkempaa tietoa ilmeisesti vielä kenelläkään.

Eli jos ajatellaan tällä hetkellä, niin ei varmaan kauheasti ole kenellekään tullut mieleen, että jos nyt pitäisi säätää vero, jolla kustannettaisiin jonkun eläinlajin aiheuttamat tautivahingot, niin se olisi varmaan lammasvero. Tällä hetkellähän on niin, että lampaista saadaan ympäristötukikor-

vauksia, uuhi- ja vuohipalkkioita, lfa-tukea jne. Minä en tässä tosiaan esitä mitään lammasveron säätämistä, mutta ihan pohdittavaksi tuon nämä asiat.

Jos me ajattelemme edelleen, niin EU:n budjetin kautta hullun lehmän taudin takia on vuonna 96 — minä pyysin tällaisen paperin — pakkoteurastusohjelmiin mennyt 1,164 miljardia ecua ja me rahoitamme sitä budjettia. Se on todella suuri summa.

Jos haetaan vanhoja kriteereitä, niin ainakin se on poistunut, että koira olisi se pahin haittaeläin, mikä tässä yhteiskunnassa on.

Tällä hetkellähän kunnilla on mahdollisuus periä koiraveroa tai olla perimättä ja maksimissaan veron suuruus on 300 markkaa per koira per vuosi. Vuoden 95 tilinpäätösten mukaan koiraverokertymä on ollut, arvatkaapas kuinka paljon? (Ed. Lahtela: 500 miljoonaa!)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Huutokauppaa ei käydä!

Puhuja: 33 miljoonaa markkaa, ja se on suurin piirtein saman tasoinen ollut viime vuosien aikana. Eli ei todellakaan ole suuresta markkamäärästä kyse, ja yli puolet kunnista on jo koiraveron perinnästä luopunut, 238 kuntaa ei peri koiraveroa. Tämä oli tilanne 1995.

Jos mennään naapurimaihin, niin Ruotsissa on se tilanne, että tämän vuoden alusta Ruotsi luopui kokonaan perimästä koiraveroa. Ruotsissa asiantuntijat ovat tehneet selvityksiä, että koiravero on ollut kannattava ainoastaan Suur-Tukholman alueella, ja suurin osa ruotsalaisista kunnista oli luopunut koiraveron perimisestä. Jos ajattelee, miten rahoitetaan koira-asioita Ruotsissa tällä hetkellä, niin Ruotsin kennelliitto on yksi, joka rahoittaa, ja koiranruoanvalmistajat on toinen taho.

Myöskään Ranskassa ei koiraveroa peritä. Ranskassa kulut hoidetaan verotuksen avulla. Koiranruokien arvonlisäveroprosentti on korkeampi ja tämä kattaa osan kuluista. Myös suuri määrä koiranruoanvalmistajia sponsoroi koiriin liittyvää toimintaa. Eli nämä eivät enää ole kunnallisena toimintana niin, että kunta perisi.

Välimeren maissa koiraverokäytäntö on tosiaan ollut vieras. Etelä- ja Keski-Euroopan maissa Pohjoismaiden kaltaista kunta hoitaa -asennetta ei ole ollut ollenkaan alun perinkään.

Sveitsi on esimerkkimaa, jossa on korkea koiravero, tasoltaan korkeampi, mitä Suomessa on. Siellä koiranomistajat kyllä saavat vastineeksi paljon enemmän palveluja, mitä taas Suomessa. Eli koira-asiat on sen rahan kanssa hoidettu eli se on eri tavalla korvamerkittyä, mitä meillä on.

Jos koiraverosta luopumista vielä perustellaan, niin se on myös mielivaltainen. Se perustuu yhden tyyppiseen kotieläimeen kohdistuvaan veroon. Ei kissoja, kaneja, akvaariokaloja, ei mitään muitakaan lemmikkieläimiä veroteta. Koira on myös eläin, jonka kanssa moninaisesti harrastetaan. Monille lapsille koiraharrastus, juniorhandler ja koira-lapsikisa koiranäyttelyissä, on ihan ykkösharrastus, joka ei tosiaankaan saa yhteiskunnan tukea lainkaan. Kun kunnat yleensä muita harrastuksia, urheilu- ja nuorisotoimintaa tukevat, niin koiraharrastusta ei tueta, vaan siitä tosiaan koiraveron kautta maksetaan.

Aikaisemmin koiraveroa luonnehdittiin ylellisyysveroksi. Joskus muinoin koiran omistaminen oli ylellisyyttä. Tänä päivänä asia ei ole näin. Suomessa on noin puolimiljoonaa koiraa ja koira kuuluu kiinteästi parin miljoonan suomalaisen elämään. Edelleen koiraveron perimistä on vaikea perustella varsinkin silloin, jos kunta ei koiraverokertymää laita suoraan koirien tarvitsemiin palveluihin.

Kunnat voisivat myös miettiä sitä, että koiraveron perimättä jättäminen voisi olla vetovoimatekijänä, ja markkinoida entistä enemmän, että tämä kunta ei peri koiraveroa ja saada esimerkiksi tämmöisiä koirankasvattajia, joilla on useampia koiria, muuttamaan kuntaan, jos perheet miettivät muuttoja.

On myös niin, että koiraveron kanto aiheuttaa kunnalle enemmän kuluja kuin tuloja ja koiraveron verovalvonta on hankalaa. Joissakin kunnissa on lähdetty sen tyyppisiin järjestelmiin, että metsästysseurat tarkistavat kaikilta koiranomistajilta, onko koiravero maksettu, ja jos ulkoilutat koiraa, pitää olla maksettu verolappu koko ajan taskussa, ja jos sitä ei ole, voit joutua hankalaan tilanteeseen.

Minä edustan sitä kantaa, että Suomessakin koira-asiat voidaan hoitaa ilman kunnan keräämää veroa. Me voisimme entistä enemmän lemmikkeihin liittyvää yritystoimintaa avustaa parempaan alkuun, ja yritysten ja järjestöjen kautta, jotka huolehtivat koiraväen tarpeista, enemmän käyttää sponsorointia ja vapaaehtoistoimintaa. Kun vero on kunnallistaloudellisesti vielä vaatimaton eli se oli se 33 miljoonaa markkaa vuoden 95 tietojen mukaan, lakialoitteessa tosiaan esitetään koiraveron kumoamista.

Tämä lakialoite on saanut tuekseen noin 10 000 nimen kansalaisadressin ja yli 100 kansan-

edustajan tuen, mutta tietenkään ei se silti takaa, että koiravero poistuisi, mutta toivossa on hyvä elää.

Ed. Holopainen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. M. Koskinen perusteli erittäin hyvin tekemänsä lakialoitteen, johon hän on kerännyt 105 nimeä ja omakin nimeni löytyy tuosta listasta. Toivon tämän lakialoitteen läpimenoa.

Koiravero joutaa pois monestakin syystä. Näitä syitä ed. Koskinen toi esille. Kunnissa koiravero aiheuttaa kohtuuttoman paljon kuluja, tuotto on kyseenalainen.

Silloin kun koiraverosta keskusteltiin talousarvion käsittelyn yhteydessä, keskustelu oli erittäin vilkasta ja osoitti sen, kuinka tärkeästä asiasta on kysymys, ei suuresta mutta tärkeästä.

Minun mielestäni lakialoitteen mukainen käytäntö valtakunnassa on ihan perusteltu. Esimerkiksi monille vanhuksille koira on ainut läheinen ystävä ja turva.

Kannatan erittäin lämpimästi ed. M. Koskisen lakialoitetta.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tässä voisi tehdä sellaisen kysymyksen, ovatko koirakansalaiset lain edessä yhdenvertaisia. Se on ollut tietysti kunnallisen päätöksenteon varassa tähän asti, ja nyt tällä aloitteella saatettaisiin sama laki voimaan koko maassa, jolloin kaikissa kunnissa olisi sama tilanne, koiranomistajat katsottaisiin tasavertaisiksi joka paikassa.

Mutta minä lähestyisin tätä asiaa siltä näkökulmalta, että koiran merkitys perheessä ja yleensä on muuttunut vanhasta ajasta hyvin paljon, siitä ajasta, kun koiravero on kehitetty ja otettu käyttöön. Sinä aikana tietysti suomalainen perherakennekin on muuttunut siten, että ennen asuttiin hyvin isoissa yhteisöissä ja koiran paikka oli pöydän alla, sieltä se keräsi muruja ja sitä komennettiin kovasti. Mutta tänä päivänä siitä on tullut lemmikkieläin, semmoinen eläin, joka monessa tapauksessa, jos se ei ole ihan sielunhoitaja, antaa kuitenkin yksinäiselle ihmiselle jonkin tyyppistä tyydytystä, että voi puhua jonkun kanssa. Koira ei tosin kuin haukahtelee, mutta koira kuuntelee. Onko se alistamista, en tiedä sitä, mutta monet ihmiset juttelevat koiralle ja koirat ovat jonkin tyyppisiä palvelijoita joissakin tapauksissa, etenkin opetetut koirat.

Siitä tulee kysymys, onko koira hyötyeläin. Meillä nimittäin monet lait lähtevät siitä, että katsotaan, onko hyötyä jostakin, ja koiristakin on aikaisemmin katsottu, että ne, jotka ovat palvelukoiria, ovat hyötyeläimiä ja niille on verovapaus annettu luonnostaan jo sen perusteella, jos on opaskoira tai muita palvelutehtäviä tekevä koira.

Tänä päivänä koiran merkitys on sillä tavalla kasvanut monissa tapauksissa, että nyt ilmeisesti on menty sen rajan yli, että on vaikea enää katsoa, missä perheessä tämä on hyötyeläin ja missä ei. Sen takia minusta olisi kohtuullista, että koiravero poistettaisiin. Voi olla niinkin päin, että joissakin tapauksissa jopa kansanterveystyön kustannukset pienenevät sillä perusteella, kun on olemassa tällainen lemmikkieläin, josta on henkistä vahvistusta yksinäisyyteen. Miksi sitä sitten verotettaisiin?

Ne haitat, jotka koirista taas tulevat kakkojen ja jätöksien muodossa, pitää hoitaa yhteisin verovaroin, koska niitäkin on olemassa ja monesti nousee esiin kysymys, kuka kerää ne läjät ja korjaa tähteet. Se on taas valistuskysymys. Kun Keski-Euroopassa kiertää, siellähän valistuneilla koirankasvattajilla on pussi taskussa, ja jos koira tekee kökön, hehän nätisti nappaavat sen pussiin ja vievät mennessään. Suomessakin on joillakin paikkakunnilla jo siihen oppiin kasvettu, mutta Suomessa ollaan vähän väljempiä. Kun Helsingin katujakin kulkee, sielläkin vielä joitakin läjiä silloin tällöin näkee.

Toinen kysymys on se, että jos hyötyeläinnäkökohtaa ei hyväksyttäisi, eikö kissa ole paljon pahempi peto, jos katsoo ympäristön kannalta, mitä se tekee vahinkoa. Joskus on joutunut miettimään, että jos ollaan himoverottajia, pitäisikö kissat verottaa. No, niitä ei ole toistaiseksi verotettu, koska nekin katsotaan lemmikkieläimiksi. Usein käy niin, että ainakin keväisin oman kotitaloni rapulla kissat käyvät jostain syystä heittelemässä pahanhajuisia nesteitä, joten ne tekevät siinä mielessä paljon pahempaa ilkeyttä kuin koirat.

Tässä nyt muutamia perusteluja on tullut sanottua. Kannatan, että tämä ed. M. Koskisen aloite vakavassa sävyssä käsitellään valiokunnassa. Toivon mukaan tämä nimien paljous, mikä tähän paperiin on saatu taakse, kertoo omalla tavallaan sen tahdon, mikä eduskunnassa on ollut. Sehän tarkoittaa sitä, että jatkossa koiraihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Minäkin olen tainnut allekirjoittaa tämän aloitteen, en kyllä ihan tarkkaan muista, minkä vuoksi. Saattaa olla, että ed. M. Koskisen henkilökohtainen viehätysvoima on lumonnut minut sillä ta-

valla, että minä olen tehnyt tällä tavalla. Mutta eihän se mikään paha asia ole. Toisaalta siinä on kuitenkin ollut varmasti, kun leikistä totuuteen mennään, se, että ei millään muillakaan eläimillä, ei ole kissoilla eikä kanoilla tällaisia veroja. Minkä takia pitäisi toisaalta olla koirilla? Se on hullun tuntuista.

Sellaisenaan minä kyllä ajattelen, että koiria on niin paljon, kaikenlaisia hurttia tässä maailmassa, että pitäisi nostaa 1 000—2 000 markkaan vero, jos niitä saataisiin pikkuisen pois. Kun Munkkiniemessä kävelen, yhdelläkin rouvalla on viisi erilaista hurttaa. Hän sekaantuu jo niiden hihnojen kanssa ja on nurin itsekin, vanha ihminen, kun tämmöisiä kuljettelee siellä. Siis koirien määrä on valtavasti lisääntynyt. En tiedä, mistä se kertoo tässä yhteiskunnassa. Liikaa niitä joka tapauksessa on. Tämähän on koirien ja hurttien maailma koko suomalainen yhteiskunta. Siinä mielessä koiria pitäisi vähentää tavalla tai toisella ainakin puoleen nykyisestä.

Mutta toisaalta veron pitämiseen koiralla ei ole mitään perusteita. Tästä syystä olen allekirjoittanut aloitteen, että saataisiin vero pois. Koirien vähentäminen tapahtukoon sitten jollakin muulla tavalla. Mutta kyllä tässäkin mennään kestämättömään tilanteeseen, varsinkin kun koiranomistajat puistoissa kulkiessaan eivät niitä kökköjä kovin paljon keräile. Kyllä ne ovat aika harmillisia ihmisten ja lasten jaloissa puistoissa.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin halunnut hieman selvennystä, kun en oikein ymmärtänyt, miten ed. Aittoniemi puheenvuoronsa muodosti, kun hän ensin kannatti ed. M. Koskisen aloitetta, mutta toisaalta oli sitä mieltä, että koiravero pitäisi korottaakin ehkä 2 000 markkaan. Kummin päin se asia on: kannatatteko vai vastustatteko?

Ed. M. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Se, mitä ed. Aittoniemi toi esille, jos taloudellisesta näkökulmasta tosiaan katsoo, niin koiraveron markkamäärän pitää olla suurempi, jos siitä halutaan saada taloudellinen hyöty. Mutta kun on nämä kriteerit käytetty tässä hyväksi eli koira on ainoa lemmikkieläin, jota verotetaan, se ei ole sinänsä perusteltua.

Koirien määrä, ainakin rotukoirien määrä, tulee vähentymään ja on tullut viime vuosien aikana jo. Joskus, kun meillä alkoi lama-aika, samanaikaisesti koirien määrä lisääntyi. Ihmiset ottivat työttömyysperheisiin koiria jne., mutta nyt selvästi Kennelliiton selvitysten mukaan on tällainen taittohetki tapahtunut jo viime vuoden aikana, että koirien määrä on vähentynyt.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Yleensä kaikista ns. pienistä asioista saa mielenkiintoisen keskustelun aikaan. Minulle tuli mieleen, kun tämä keskustelu alkoi, keskustelu Helsingin kaupunginvaltuustossa, jolloin keskustelimme siitä, kuinka suuri säkäkorkeudeltaan on sellainen koira, jota ei saa viedä lasten leikkipuistoon. Totta kai näissä asioissa on monia arvoja ja monenlaisia arvoja sisällään.

Ed. Lahtelalle huomauttaisin siitä, että koira voi olla erittäin hyvä terapeutti, niin kuin sanoitte, mutta koira voi myös olla erittäin monella tavoin orjuuttava. Allergiat ovat esimerkiksi lisääntyneet huomattavassa määrin. Esimerkiksi lapset saavat usein erilaisia pieniä ötököitä milloin mistäkin linnuista, milloin koirista ja kissoista.

Tässä mielessä ymmärrän erittäin hyvin niitä edustajia, jotka ovat allekirjoittaneet tämän lakialoitteen. Minullekin sitä tarjottiin, mutta en allekirjoittanut. Se johtuu pelkästään siitä, että asun Helsingissä, olen asunut koko ikäni Helsingissä. Minulla on ollut sekä koiria että kissoja. Mitään eläinvastaisuutta tässä ei ole, mutta ymmärrän toisaalta sen, että tällaisella tihenalueella, jolla itse asun, esimerkiksi koirienpito on yksi asia, jota kunta voi omalla verotuskäyttäytymisellään ainakin jossakin määrin valvoa. Tässä mielessä en ymmärrä niiden edustajien himoa puuttua kunnalliseen itsemääräämisoikeuteen tältä osin.

Minä hyväksyn kuntien ratkaisut, jotka ovat poistaneet koiraveron, mutta toivon toisaalta, että esimerkiksi Helsingissä koiravero voitaisiin pitää sen takia, että Helsingissä koirista myös koetaan erityisen paljon haittatekijöitä. Olemme myös erityisen paljon rakentaneet viime vuosina koirille esimerkiksi ulkoilualueita. Tässä mielessä olisi täysin paikallaan pitää Helsingissä koiravero edes jonkin näköisenä hillitsemisenä. Näyttää muuten menevän kehitys siihen suuntaan, että koiranpennusta maksetaan jopa 8 000 markkaa mutta sitten muutaman kympin verosta aletaan kiukutella. Kun ajattelee sitä, että kukaan ei täällä ole koskaan vastustanut esimerkiksi autoveroa sen takia, että sitä pidetään itsestäänselvänä, mielestäni Helsingin kokoisessa kaupungissa ja tällaisessa ympäristössä, jossa täällä elämme, koiravero on aivan luonnollinen, yhtä luonnolli-

nen kuin se, että perimme vesimaksua tai jätevesimaksua. En minä ymmärrä, että siinäkään on mitään eroa.

Toisaalta kannattaa muistaa se, että esimerkiksi kansanterveyslain puitteissa kunnat voivat itse päättää terveyskeskusmaksun määräämisestä. Miksemme samalla poistaisi terveyskeskusmaksua kaikilta, ettei kunnalla olisi mahdollisuutta tähän? Helsinki perii sitä, Tampere ei. Onnittelen siitä tamperelaisia. Mutta en ymmärrä, että pitäisi jotakin sellaista holhouslakia tehdä, joka veisi kunnilta mahdollisuuden rakentaa omaa elinpiiriään omin määräyksin. Haluan vain huomauttaa, että Helsingin asunnoissa ei saa pitää kanoja, se on jo järjestyssääntökysymys, eikä pihoillakaan. Tämä on pikkuisen eri asia, kun puhutaan, mitä eläimiä on. Totta on, että kissoille, jotka ulkona kulkevat vapaasti, pitäisi jotakin tehdä. Ne tuhoavat toista elämää, muun muassa pikkulintujen ja erilaisten muiden eläinten kuten jopa jänisten poikasten elämää silläkin alueella, missä itse asun, Roihuvuoressa.

Ed. M. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Saarniolle olisin kahteen kohtaan kommentoinut, ensinnäkin siihen, että totta kai koirat aiheuttavat allergiaa, koska pohjavilla on se, joka eniten allergiaa aiheuttaa, mutta esimerkiksi angorakanit ovat kaikkein suurin allergian lähde ja linnut jne.

Ehkä ed. Saarnio unohti tarkoituksellisesti, että koirissa on myös se hyöty, että kun on olemassa homekouluja, homepäiväkoteja jne., paras mahdollinen homeasiantuntija on homekoira, joka löytää itiöpesäkkeet varmaan paremmin kuin kukaan ihminen.

Sitten ihan toiseen asiaan. Pitääkö koiraveron olla kunnallista toimintaa? Meillä kuntien resurssit ovat erittäin tiukat tällä hetkellä muutenkin. Koiravero on minusta sellainen asia, jonka ei välttämättä tarvitse olla yhteiskunnallinen. Mitä perusteluja toin esille ja muiden maiden esimerkkejä, eihän tässä sitä esitäkään, että kokonaan jätetään perimättä ja ettei koira-asioihin panosteta ollenkaan. Muissa maissa tosiaan koiranruoan valmistajat sponsoroivat, koiranruokien hinnat ovat korkeampia. Sitten on vapaaehtoista toimintaa, jonka kautta rahoitetaan koira-asioita. Se vain ajatuksena, että kunta ei välttämättä ole se oikea taho, joka koira-asioita hoitaa. Me olemme yhteiskunnallistaneet kaiken mahdollisen kohdusta hautaan ja sitten vielä nämä koira-asiat. Vapaaehtoispuolelle ehkä voisi siirtää ihan hyvin nämä koira-asioiden hoidot.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on sellainen asia, josta varmasti jokaisella on omat mielipiteensä. Itse olen taipuvainen ymmärtämään ed. Saarnion mielipidettä tässä asiassa.

Viime vuosinahan me olemme määrätietoisesti harrastaneet sitä, että päätäntävaltaa viedään asioissa kuin asioissa kunnan itsensä päätettäväksi. Tämäkin asia olisi voinut olla kunnanvaltuuston päätösvallan alaisena. Ihmetyttää, että kunnilta itse asiassa viedään oikeus itse päättää tästä asiasta. Kunnalla pitäisi olla mahdollisuus määrätä koiraveronsa ja jopa ilman ylärajaa. Miksi se pitää lailla estää?

Itse asiassa kannatan sitä, että koirasta ei peritä veroa, mutta se pitäisi päättää kuntatasolla eikä laissa.

Ed. S a a r n i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen samaa mieltä kuin ed. Ihamäki. Minullakaan ei ole mitään sitä vastaan, että koiraveroa ei perittäisi, mutta jättäisin tämän kuntien omaan harkintaan. Haluan sanoa sen, että itsekin koiria omistaneena ja kissoja pitäneenä tiedän toki koiran hyötykäytönkin jopa turvallisuusmielessä. Erittäin suuresti arvostan esimerkiksi palvelus- ja huumekoiria ym., sienikoiria, pommikoiria ja muita, joilla on todella paljon merkitystä. Mutta kyllä kai kunta itse kykenee päättämään, periikö se koiraveroa vai ei, vai pitääkö meidän täällä säätää siitä, että jokin kunta ei voisi omaa elinpiiriään säädellä tällaisella asialla.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni ed. M. Koskisen aloite on erittäin hyvä siinä mielessä perusteltuna, että se tekee kansalaiset saman arvoisiksi eri kunnissa ja myös erilaiset lemmikkieläimet saman arvoisiksi. Kuten on monissa puheenvuoroissa todettu, muun muassa kissoista on joillakin alueilla huomattavasti enemmän haittatekijöitä kuin koirista.

Myös siinä mielessä kuntalaiset ovat yleensä vähän eriarvoisia, kun taajamissahan on aivan eri tilanne, kun siellä ulkoilutetaan koiria yleisillä alueilla ja kaupunkialueilla. Kun mennään hajaasutusalueille samassa kunnassa, siellä on koiria omissa pihoissa pääsääntöisesti ja omilla alueilla. Viittaan muun muassa metsästyskoiriin, joita liikkuu lähinnä metsissä ja omissa pihoissa.

Tämä yhdenmukaistaisi kansalaisten verotusta melko tavalla. Uskon, että on tärkeä se tekijä, joka on tullut monissa puheenvuoroissa ilmi, juuri koiran palvelutehtävä olla lähimmäisenä

myös monelle ihmiselle. Valitettavan paljon on yksinäisyyttä ja turvattomuutta näinä aikoina.

Sen tähden toivon, että se tahto, joka suuressa allekirjoittaneiden joukossa on ilmennyt, myös merkitsee päätöksentekijöille jotakin ja asia saa myönteisen ratkaisun.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Kokkoselle totean sen, että minä vastustan koiraveroa siitä syystä, että sille ei ole olemassa mitään asiallista perustetta. Se on ikään kuin ilmassa.

Toisaalta minä näen niin, että koirien määrä on tullut kohtuuttoman suureksi. Se lisääntyy koko ajan. Siitä on tullut tietynlainen muotiilmiö, ja kun jokaisen kädessä alkaa olla piuhat, joiden päässä on neljä, viisikin koiraa, silloin mennään jo kohtuuttomuuksiin. Mutta saadaanko sitä kuriin verotussysteemillä? Totta kai, jos pannaan 5 000 markkaa koiralle veroa, koirat alkavat vähentyä ainakin köyhemmiltä ihmisiltä, mutta en minä näe, että sitä verotuksella saadaan vähenemään. Jollakin muulla tavalla koirien määrä pitäisi saada vähenemään, mutta tuskinpa vain saadaan, kun lisää vain tulee.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

11) Lakialoite laeiksi makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain 1 §:n ja mainitun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 77/1997 vp (Timo Ihamäki /kok)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ihamäki: Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa on esitetty lakiluonnos kivennäisvesien verotuskohtelun muuttamisesta. Asiaanhan liittyy nykyisessä lainsäädännössä muutamia epäkohtia. Nyt uudessa aloitteessa ehdotetaan, että luonnon kivennäisvedet poistettaisiin makeis- ja virvoitusjuomaveron sekä virvoitusjuomaveron lisäveron piiristä.

Heinolan Viikinäisissä on löydetty Suomen ainoa kaupallista arvoa omaava luonnon kivennäisvesiesiintymä, jota on asiantuntijoiden mukaan verrattu Ruotsin Ramlösaan. Tämän kivennäisveden kaupallista hyödyntämistä on alusta lähtien haitannut makeis- ja virvoitusjuomaverolaki, jossa määrätään muun muassa kivennäisvesille virvoitusjuomavero sekä virvoitusjuomaveron lisävero, mikäli se pakataan kertakäyttöpulloon. Luonnosta saatava talousvesi on vapaa virvoitusjuomaverosta sekä virvoitusjuomaveron lisäverosta. Rajana on kokonaiskivennäispitoisuus 500 milligrammaa per litra. Heinolasta löydetyn luonnon kivennäisveden pitoisuus on 630 milligrammaa per litra, joten se kuuluu nykyisen valmisteverolain piiriin.

Tämä vähäinen kivennäispitoisuuden ylitys aiheuttaa siis verotuskäytännön ja estää itse asiassa kivennäisveden kaupallisen käytön. Ilmeisesti alun perin joskus aikoinaan tuo 500 milligrammaa per litra kokonaiskivennäispitoisuudelle on asetettu vain sen takia, että se on sopivan pyöreä luku. Mitään selvitystä tai tutkimusta asiasta ei ole, joten esimerkiksi 650 milligrammaa per litra voisi olla aivan yhtä hyvä raja.

Asian korjaamiseksi ei siis tarvita kovin suuria mullistuksia, mutta näin tekemällä pieni muutos kivennäisvesien verotuskohteluun voitaisiin tukea yrittäjyyttä, työllisyyttä ja kotimaisuutta, jos laki voitaisiin hyväksyä.

Ed. Lindqvist: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ihamäki puuttui erittäin tärkeään kysymykseen, miten me suomalaisia tuotteita haluamme edistää. Tässä on ollut aivan erityinen ongelma juuri verotuksen osalta. Meillä ulkomaiset kivennäisvedet ovat edullisemmassa asemassa johtuen siitä, että Suomessa ei ole haluttu löytää juuri muun muassa tämän yrityksen osalta ratkaisua niin, että verotuskohtelu olisi tasa-arvoista ulkomaisten tuotteiden kanssa.

Kuitenkin me kaikki toivomme, että työpaikkoja syntyisi ja kotimaiset tuotteet olisivat myös vientituotteina. Sen tähden on ensin tietysti tärkeää saada pää auki täällä kotimaassa, ja voin vakuuttaa, että kyseinen tuote on erittäin hyvä, jos sallittaneen tällainen pieni mainos. Toivon todella, että verojaosto käsittelee tämän huomioiden saatteena olevat perustelut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

12) Lakialoite laiksi rikesakkolain 12 ja 14 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 80/1997 vp (Klaus Bremer /r ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Bremer: Rouva puhemies! Syyte rikoksesta voidaan Suomessakin tutkia syytetyn koti- ja asuinpaikan tuomioistuimessa. Itse asiassa näin tehdäänkin säännön mukaisesti. Rikesakkoasioita käsitellään vain tapahtumapaikan tuomioistuimessa. Siitä aiheutuu asian merkitykseen nähden kohtuuttomasti haittaa, matkakustannuksia ja ansiotulon menetyksiä syytetylle, jos hän haluaa kyseenalaistaa syytöksen.

Viranomaiselle sitä vastoin ei voi olla juuri lainkaan merkitystä sillä, missä rikesakon arvoinen asia käsitellään. Yksityiselle henkilölle tämä tilanne, rikesakkoasian käsittely vain tapahtumapaikalla, on vakava oikeusturvaongelma, joka on ankarassa periaatteellisessa ristiriidassa koko länsimaisen oikeusturvakäytännön kanssa. Se kuvastuu selkeästi myös tilastosta.

Vuonna 94, joka on tuorein tilastotieto, määrättiin 65 001 rikesakkoa. Käräjäoikeuksien ratkaistavaksi vietiin valituksen kautta ainoastaan 192 asiaa eli alle 0,5 prosenttia. Tämä on mielestäni surullinen todistus kansalaisten tasa-arvosta käytännössä, oikeusturvasta lain edessä. On helpompi maksaa kuin hakea oikeutta tässä maassa.

Haluan tästä antaa esimerkin, joka aikanaan puhutti aika lailla, vielä enemmän kuin ed. Takkulan ylinopeusasia. Diplomi-insinööri Salmivirta ajoi työmatkalla Vaasan liepeillä iltayöstä, jolloin tielaitos vaihtoi 100 kilometrin kesärajoitukset talvirajoitukseen 80 kilometriä tunnissa. Salmivirta pysäytettiin pimeällä tiellä, häntä syytettiin 111 kilometrin tuntinopeudesta eli 31 kilometrin ylinopeudesta. Häntä uhattiin jopa ajokortin hyllytyksellä ja poliisi tarjosi lopulta yli 3 000 markan sakkoa. Salmivirta väitti, että tiellä, jota hän oli ajanut, oli ollut yhä edelleen 100 kilometrin nopeusrajoitus. Lopulta poliisit suostuivat tarkistamaan asian. Todettiin, että tiellä, päinvastoin kuin tielaitos oli poliisille ilmoittanut, todella yhä oli 100 kilometrin nopeusrajoitus. Salmivirran virhe olikin siis ei suinkaan 31 kilometriä tunnissa ylinopeutta, vaan ainoastaan 11 kilometriä tunnissa ylinopeutta. Siinä vaiheessa ärsyyntynyt poliisi määräsi kuitenkin korkeimman rikesakon.

Mutta nyt vasta seuraa sitten asian mielenkiintoisin vaihe. Poliisi ei osannut sanoa, missä Salmivirta oli syyllistynyt rikkomukseensa ja millä tavalla poliisi oli erottanut samaa nopeutta pilkkopimeässä kulkevasta autojonosta juuri Salmivirran auton. Nopeusmittaus kun oli suoritettu useita kilometrejä pysäytyspartion edellä ajaneesta poliisiautosta. Salmivirran tapauksessa oli näin koko kasautuma asioita, jotka antoivat aiheen epäillä hänelle määrätyn rankan rikesakon oikeellisuutta. Nythän ylinopeusrike on vakava rikkomus. Se merkitään yhtä lailla kuin sakkoylinopeus henkilön syntilistalle, joka sitten voi johtaa ajokortin, monelle leipäkortin, hyllytykseen.

Itse asiassa tämä tapaus johti tutkimukseen sisäministeriön toimesta. Salmivirta kuitenkin itse Helsingissä asuen siis tyytyi, kuten tavaksi on muodostunut maassa, maksamaan rikesakon mieluummin kuin matkustamaan Helsingistä Vaasaan hakemaan oikeutta. Se olisi tullut maksamaan kymmenkertaisesti rikesakkoon nähden.

Tämä on vain yksi esimerkki oikeudettomuudesta, josta on tullut maan tapa. Kiistattomaksi tosiasiaksi jää, että nykyinen järjestelmä, joka pakottaa matkustamaan tapahtumapaikalle hakemaan oikeutta, on syvä loukkaus kansalaisen oikeusturvalle. Se on syvästi periaatteellinen heikkous oikeusjärjestelmässämme. Oikeus ei saa olla rahasta kiinni ja kun rikosten käsittely voidaan vaivatta siirtää syytetyn koti- tai asuinpaikalle, myös rikesakkoasian oikeuskäsittely on voitava siirtää syytetyn koti- tai asuinpaikalle, tarkoituksenmukaisuussyistä kuitenkin edellytyksin, jotka olen liittänyt lakiehdotukseeni muutoksena. Muutos koskee 14 §:ää ja ehdotan sanamuotoa: "Rikesakkoasia voidaan käsitellä myös siinä yleisessä alioikeudessa, jonka tuomiopiirissä syytettävä asuu tai vakinaisesti oleskelee, jos asian käsittely siinä katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi".

Ed. Aaltonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Bremer on jälleen tekemässä hyvää aloitetta mutta kaikki perustelut eivät ehkä ole ihan paikal-

laan. On toivottavaa, että tämä asia tulee lakivaliokuntaan ajoissa, sinne se ilmeisesti tulee käsittelyyn; josko me sitä siellä ehdimme käsitellä, kun muutakin paljon on, mutta toivotaan, että ehdimme. Ei tämän kovin paljon työtä pitäisi aiheuttaa.

Mutta tuon yhden perustelun osalta olen kovastikin eri mieltä. Kun rikesakkoja annettiin 65 000 vuosittain, niistä todellakin valitettiin vain noin 200 tapauksessa. Ed. Bremer väittää tämän vähäisyyden johtuvan hankalasta menettelystä. Se pitää osittain paikkansa ja sen vuoksi lakia pitää muuttaa. Mutta eiköhän se kuitenkin ole osoitus siitä, että näitä asioita on poliisi oikein käsitellyt. Ei ole syytä valittaa, vaikka ed. Bremer täällä nyt kertoikin tapaus Salmivaaran. Mutta se on kuitenkin vain yksittäistapaus 65 000:sta, jonka perusteella en nyt ottaisi poliisikunnalle noin ankaria syytteitä, kuin hän äsken esitti.

Mutta joka tapauksessa silloin, kun tulee epäilyksiä siitä, että on väärin menetelty, sen täytyy tapahtua mahdollisimman sujuvasti. Siinä mielessä ed. Bremerin aloite on hyvin kannatettava.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Olen itsekin allekirjoittanut ed. Bremerin aloitteen ja juuri samoista syistä, joista ed. Myllyniemi piti aloitetta perusteltuna. Katson, että tämä olisi hyvin yksinkertainen lainmuutos, jolla saataisiin parannus aikaan. Viranomaisetkin saattavat erehtyä ja silloin olisi kansalaisen kannalta joustavaa ja nykyisen hallinnollisten suuntausten mukaista, että hän voisi saada oikaisun käsiteltäväksi mahdollisimman lähellä omaa asuinpaikkaansa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Yritän mielessäni kuvitella tilannetta, jolloin minä olisin liikkuvan poliisin konstaapelina ja ed. Bremer ajaisi minun sakkorysääni ylinopeutta. Siinä olisi varmaan aikamoinen nokkapokka. Minusta tuntuu, että ed. Bremerillä on hieman poliisivastainen asenne. Muuten hän on erinomaisen hieno mies ja tuolla tavalla, mutta ehkä vähän liian jyrkkä.

Ensinnäkin on lähdettävä siitä, että tosiaan näitä Salmivirta-tapauksia kyllä keksii kuka tahansa. Kun ehkä saa hieman pohjansa todellisuudesta, niin tuollaisia keksii täällä kuka tahansa.

Mitä tulee sitten rikoksen tuomioistuinkäsittelypaikkaan, niin yleensä se on siellä, missä rikos on tapahtunut. Mutta totta kai Suomessa on järjestelmä, jossa satakin rikosta käsitellään samassa paikassa; vaikka kaikki olisi tehty eri paikkakunnilla, käsitellään vain yhdessä paikassa.

Mitä tulee valitusten vähäisyyteen, niin kuin ed. Myllyniemi totesi, kyllä kai siinä lähinnä on kysymys siitä, että normaali ihminen tuntee tehneensä virheen ja on tyytyväinen, että pääsi rikesakolla ettei tarvitse ottaa isompaa sakkoa, sitä, jossa ryhdytään päiväsakkoja lueskelemaan. Tästä se johtuu ja osoittaa todella sen, että poliisi on asioitten tasolla näissä hommissa.

Minä en oikein nyt löydä pontta ed. Bremerin aloitteelle, vaikka en tätä niin huononakaan pidä. Jos asia on mahdollista käsitellä siellä, missä rikokseen epäilty, rikesakon saaja asuu, niin mikä ettei, mutta kyllä tässä yhteiskunnassa on varmaan paljon tärkeämpiäkin asioita kuin tämä.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi ymmärrettävistä syistä puolustaa omaakin erehtymättömyyttään. Kuitenkin on niin, että ihminen on erehtyväinen. Myöskin ed. Aittoniemi varmaan hiljaa itsekseen kotona peiliin katsoessaan joskus tunnustaa sen. Jos näin voi olla, että väärin perustein joskus, kerran tietysti sadastatuhannesta, poliisi erehtyy, niin kyllä kansalaisella pitää olla oikeus silti hakea oikeutta sellaisin perustein, joihin hän itse kykenee ja pystyy myös taloudellisesti. Mehän kaikki täällä puolustamme sitä, että rahasta ei oikeus saa olla kiinni, ei edes pienissä asioissa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Kysymyshän on rikesakoista, joka on sen tyyppinen, että se ei ole hyvin iso rikos. Siinä mielessä ed. Bremerin ajattelu siitä, että tästä ei asianomaiselle henkilölle pitäisi tulla ylimääräisiä kustannuksia, on minusta on oikein. Tässä asiassa pitää vuoren tulla sinne Mooseksen luo, vai miten päin tässä nyt piti jonkun luokse tulla, Muhamedin luokse.

Jos rikesakosta on kysymys, niin kyllä paperit kulkevat aika nopeasti asianomaiselle paikkakunnalle, missä tämä ihminen asuu, ettei tarvitse lähteä matkustamaan vaikka Rovaniemelle. Itse sain joskus Rovaniemellä ylinopeussakon, mutta tunnustin auliisti sen, koska olin ajanut ylinopeutta. Ei siitä sen ihmeempiä, mutta jos siinä olisi ollut sen tyyppinen tapaus, että olisin tuntenut vääryyttä, etten olisikaan ollut syyllinen, niin olisi se aikamoinen juttu ollut, että olisi pitänyt Rovaniemelle asti mennä riitelemään jostakin jutusta. Se olisi tehnyt ylimääräisiä kustannuk-

siakin. Kyllä hallinnon pitää elää ihmisten ehdoilla ja tässä tapauksessa, koska ei kuitenkaan ole mistään isommasta rikkomuksesta kysymys, se on kohtuullista.

Ed. Bremerin 14 §:ään tekemä täsmennysesitys on minusta aiheellinen, koska siinä käsitykseni mukaan tuli se ajatus, että voidaan käsitellä, ei välttämättä aina käsitellä, vaan voidaan käsitellä. Minusta se on hyvä täsmennys tässä.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Yleisesti rikesakkokäytäntö on hyvä järjestely. Pienestä rikkeestä voi saada pienen sakon eikä joudu normaalia paljon kalliimman sakkomenettelyn kohteeksi.

Jos suuri osa näistä pienistä rikesakoista viedään oikeuteen, vuonna 1994 annettiin 65 000 rikesakkoa lakialoitteen perustelujen mukaan, niin aikamoinen mekkala siitäkin tulee. Aikamoiset kustannukset siitä tulee myös, jos kotipaikkakunnalla pidetään oikeudenkäynti ja sinne laahataan monta poliisia todistamaan jonkin 300 markan edestä. Eiköhän tässä nyt ole kärpästä tehty härkänen.

Ed. B r e m e r : Rouva puhemies! Minä kyllä ehdottomasti vastustan ed. Ihamäen näkemystä. Pidän hyvin valitettavana, jos hän on ihan tosissaan, että oikeus ja oikeuden jakaminen olisivat siitä kiinni, kuinka paljon näitä tapauksia viedään oikeuteen valituksen muodossa. En ollut todellakaan uskoa korviani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

13) Lakialoite laiksi tuloverolain 77 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 81/1997 vp (Olavi Ala-Nissilä /kesk)

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa rouva puhemies! Perustelen lyhyesti lakialoitetta, koska tämä on asia, joka pitäisi nopeasti korjata. Lakialoitteessa ehdotetaan ulkomaantyön verotukselle annettavan kuuden kuukauden säännön palauttamista.

Lipposen hallitushan muutti esityksen kuuden kuukauden sääntöä eduskunnassa vuoden 1996 alusta lukien. Oppositio kyllä sitä silloinkin vastusti. Tällöin ulkomaan työskentelystä saadun palkkatulon verotusta kiristettiin luopumalla vanhan kuuden kuukauden säännön mukaisesta ulkomaanpalkan täydestä verovapaudesta. Samalla tiukennettiin kuuden kuukauden säännön soveltamisedellytyksiä verovaltion sopimuksesta tapahtuvan työskentelyn pohjalta ja samalla muutettiin ennakonpidätysilmoitusmenettelyä. Siirtymäsäännös sisältyi silloin lakiin, että ennen vuotta 96 alkaneeseen ulkomaantyöskentelyyn sovellettiin vielä viime vuonna ja sovelletaan tänä vuonna vanhaa sääntöä. Sen lisäksi Venäjän ja Ukrainan rakennus- ja asennusprojekteja koskee siirtymäsäännös, joka on nyt päättymässä.

Tämän lakimuutoksen vaikutuksista on tehty lähinnä TT:n toimesta seurantatutkimus, joka on osoittanut että hallituksen kiristävä muutos oli erittäin epäonnistunut. Yleensäkään työn verotusta ei pitäisi kiristää, ja tässä tapauksessa säännös oli erityisen epäonnistunut. Itse asiassa yksikään yritys, joka kyselyyn vastasi, ei pitänyt sääntöä hyvänä. 90 prosenttia kaikista kyselyn piirissä olleista yrityksistä piti verosäännöksiä joko huonoina tai erittäin huonoina.

Yhteenvedossa on todettu tämän säännösmuutoksen aiheuttaneen ongelmia erityisesti siten, että yrityksen kustannukset ovat kasvaneet. Samalla Suomen kansainvälinen kilpailukyky on rakennusprojekteissa heikentynyt. Suomalaisten työntekijöiden käyttö ja lähtöhalukkuus ulkomaille ovat selvästi vähentyneet. Ilmeisesti on lisääntymässä tietynlainen harmaan työn ilmiö tässä yhteydessä. Myös erittäin ikävä on byrokratia; yritysten palkkahallinnon työtaakka on lisääntynyt aivan kohtuuttomasti. TT:n suuntaan — uskon, että myös verohallintoon — tulee vieläkin päivittäin puhelinsoittoja, miten tätä sääntöä pitäisi tulkita.

Näin ollen, kuten julkisuudessa tästä on ollut useita kirjoituksiakin, ulkomaanpalkan verotussäännös tulisi palauttaa saman sisältöiseksi kuin se oli ennen vuotta 96. Itse asiassa ei ollut mitään erityistä syytä muuttaa sääntöä ja kiristää ulkomaantyön verotusta. Nimittäin säännöksen muuttamisella ei ole verotuottojen kannalta juurikaan merkitystä. Väitän, että se on saattanut jopa vähentää verotuloja, vaikka uuden kuuden kuukauden säännön valmistelun yhteydessä arvioitiin, että se kasvattaisi verotuloja, mutta lop-

putulos on varsin todennäköisesti ollut täysin päinvastainen. Lisäksi uuden säännön kielteiset vaikutukset ovat johtaneet suomalaisyritykset työntekijöiltä kertyneiden verotuottojen pienenemisen lisäksi moniin hankaluuksiin.

Näin ollen, arvoisa puhemies, kun meillä Suomessa puhutaan, että työn verotusta pitäisi keventää, niin kuin välttämättä pitäisi kaikissa tuloluokissa ja erityisesti pieni- ja keskituloisten osalta, on tyhmää lisätä ulkomailla tehtävän työn verotusta. Luulen, että tässäkin on ollut jonkinnäköinen kateusajattelu taustalla, kun pykälää on aikanaan tehty. Mutta ei veropolitiikkaa voi nykyisessä avoimen kilpailun taloudessa tehdä näillä perusteilla. Tiedän, että hallituksen piirissäkin on asia huomattu ja ehkä valmistellaan jotakin muutosta tässä suhteessa. Mielestäni tämä virhe tulisi nyt tunnustaa ja vielä tänä vuonna muuttaa verolain säännöstä tältä osin, että ulkomaantyön verotuksen tarpeeton ja byrokraattinen kiristäminen lopetettaisiin ja siitä luovuttaisiin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa puhemies! Lakialoite laiksi tuloverolain 77 §:n muuttamisesta on hyvin perusteltu. Muutos tuli voimaan vuoden 1996 alusta, ja nyt meillä on jo selviä käytännön kokemuksia sekä yritysten että työntekijöiden osalta. On selvästi nähtävissä, että tämä on johtamassa sekä suomalaisten yritysten että suomalaisten työntekijöiden kannalta erittäin kielteiseen lopputulokseen. Samalla myös se odotusarvo, joka oli verotulojen kertymän lisääntymiseen, on varmastikin osoittautumassa vääräksi.

Sen lisäksi on huomioitava, että muutos, joka tehtiin Lipposen hallituksen toimesta, on johtanut myös käytäntöihin, joissa minullekin tulleen palautteen mukaan on työntekijöitä, jotka ovat ihan harkitsemassa sellaista menettelyä, että he eivät edes ilmoita siitä, että ovat ulkomailla töissä, eli ihan suoria harmaan työn ilmentymiä. Tässä mielessä meidän lainsäätäjinä pitäisi harkita seurausilmiöitä samalla huomaten, että tässä on kysymys todellakin suomalaisten yritysten kansainvälisestä kilpailukyvystä.

Lisäksi haluan, arvoisa puhemies, vielä ottaa esille sen, että minusta tämä on erittäin epäjohdonmukaista Lipposen hallituksen toiminnassa, koska samanaikaisesti olemme alentaneet ulkomaalaisten Suomessa tekemän työn verotusta. Tässäkin mielessä minusta tämä muutosesitys on erittäin hyvin perusteltu.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Harvemmin täällä olen vilpittömästi voinut ed. Ala-Nissilän ehdotukseen yhtyä, mutta tässä on sellainen asia, jossa voin. Nimittäin kokemuksesta tiedän sen; aikaisempi historiani on Valmetin tehtävistä ja niistä toistakymmentä vuotta itse tällaista työtä tehneenä ulkomailla. Lainmuutos, joka tehtiin vuoden 96 alusta, on aiheuttanut kiistatta niitä vääristymiä, mistä ed. Ala-Nissilä avauspuheenvuorossaan totesi, suurimpana syynä tänä päivänä, voidaan sanoa, haluttomuus, niissä tehtävissä, joissa todella tarvitaan ammatti-ihmisiä maailmalla, haluttomuus lähteä komennustöihin. Kynnys on tullut korkeaksi.

Kun itse aikanaan viisi vuotta rakensin kommunismia Venäjällä, niin totesin, että veropykälä oli sellainen, joka sai sietämään siellä olevat vankilaolosuhteet. Näillä tekijöillä minusta on myös turha valtiovallan ja lainsäätäjän askarrella, koska se oikeudenmukaisuus on historiassa syntynyt ulkomaantyöhön nimenomaan tätä kautta, niin että veropykälä katsottaisiin oikein, ja yhdyn ehdotukseen. Tässä on paljon järkeä. Palautetaan tämä ennalleen, niin saadaan jälleen kotimaiset kaverit oikealle asialle ulkomaille, viemään tavaroita, jotka kotimaassa rakennetaan.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Ed. Partaselle voin todeta, että kyllä ed. Ala-Nissilän esityksiin voi useamminkin yhtyä. Enimmäkseen ne ovat ihan asiallisia ja perusteltuja, kuten tämä esitys.

Tämä esitys todella, kuten ed. Partanen totesi, poistaisi sen ongelman, joka syntyi silloin, kun hallituksen esityksestä muutettiin tätä säännöstä. Sillä todella lisättiin yritysten kustannuksia ja heikennettiin vientiedellytysten kehittämistä niillä aloilla, joilla komennusmiesten ja ulkomailla työskentelevien suomalaisten osaajien ja ammattimiesten, ammatti-ihmisten, tarve on suuri. Kyllä meidän pitäisi tässä nähdä yli niitten puiden, joita tässä kateuden tai muun nimellä on ollut, ja tukea todella tällaista toimintaa ja palauttaa tämä järjestelmä niin, että myös turha byrokratia voitaisiin poistaa ja suomalaisia työntekijöitä lähtisi viemään suomalaista osaamista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

14) Lakialoite laiksi sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 82/1997 vp (Seppo Kanerva /kok ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S. Kanerva: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tämä lakialoite, jonka taakse sain noin 130 kansanedustajan nimen, koskee 15 000:ta väliinputoajaa. Ongelma on seuraava: Jos on jalkavamma tai huono liikuntakyky ja sotilasvammaprosentti 20 tai siitä yli, asia järjestyy. Siihen löytyy rahat, ja huoneistoja voidaan sotilaslääkärin harkinnan mukaan kunnostaa niin, että mahdollisimman pitkään sotainvalidi pystyy asumaan kotona. Jos ei ole vammoja ollenkaan, on alle 10 prosenttia eli ns. ohiammuttu, niin veteraanijärjestöt tulevat siinä mukaan. Mutta jos sattuu olemaan 10—15 prosenttia — nehän on porrastettu viiden portaisiin niin, ettei ole mitään 18:aa tai 19:ää — niin siinä on ongelmakenttä. Näitä 10—15 prosentin sotainvalideja on siis koko 32 000:n joukosta 15 000.

Jos sotilaslääkäri huomaa, että tämän Kallen, jolta kranaatinsirpale vei isonvarpaan, kävely on nyt niin huonoa — ja vamma-aste 15 prosenttia — että pitäisi saada kynnyksiä poistettua, niin laki ei anna periksi hoitaa tätä asiaa, sillä hänen vamma-asteensa pitäisi olla se 20 prosenttia. Sitten pitäisi mennä sotaveteraanipuolelle, mutta sotaveteraaneilla on sen verran tiukempaa, että he sanovat, että hoitakoot sotainvalidit omat asiansa. Tähän asiaan pitäisi saada korjaus.

Näin ollen Sotainvalidien Veljesliiton puolesta on esitetty toivomus, että 7 miljoonan markan puitteissa tätä lakia muuttamalla voitaisiin näille vähempivammaisille, 10—15-prosenttisille, myöntää sotilaslääkärin harkinnassa tämä huoneiston korjausraha. Eihän se suuri raha ole, jos ajatellaan, että se jakaantuu 15 000 miehen kesken. Eihän sitä jokainen saa, vaan sieltä täältä sotilaslääkäri noukkii esiin tarvitsijat.

Asiassa on toinenkin, byrokraattinen, ongelma vielä. Jos lääkäri huomaa, että kaverin vamma-aste on vain 15 prosenttia, voidaan sanoa, että nostetaan se 20:een, mutta se ei käy niin yksinkertaisesti. Jos henkilö on esimerkiksi viime vuonna ollut sellaisessa tarkastuksessa, jossa prosentti on noussut 15:een, niin hän saa lain mukaan mennä seuraavan kerran viiden vuoden päästä uuteen tarkastukseen. Tämän asian poistamiseksi on ed. Tiusanen tehnyt lakialoitteen. Nämä ajavat tietyllä lailla yksiin, mutta eivät poista toistensa tarpeellisuutta, joten toivon, että tämä asia menisi läpi.

Ed. Kokkonen: Arvoisa herra puhemies! Ed. S. Kanerva on tehnyt mielestäni hyvin perustellun aloitteen. Meillä on tällä hetkellä sotainvalideja, niin kuin hän mainitsi, noin 32 000. Heidän keski-ikänsähän on lähellä 80:tä vuotta. Heidän määränsä laskee hyvin nopeasti. Minun mielestäni tänä itsenäisyyden juhlavuonna olisi hyvin perusteltua tehdä tämä lainmuutos.

Totean vielä kustannuksista suhteuttaakseni ne johonkin, että yksinomaan Oulun Aluesäästöpankin asiassa on valtio maksanut tähän mennessä oikeudenkäyntikuluja omalle asianajajalleen ja vastaajien oikeusavustajille yhteensä 17 miljoonaa markkaa 16 prosentin korkoineen ja korko on juossut jo vuoden 96 maaliskuusta, joten sitäkin on kertynyt jo miljoonan verran. Joten jos me katsomme, miten tässä valtiossa rahoja käytetään, niin katson, että 7 miljoonaa voisimme hyvin käyttää aloitteen mukaiseen tarkoitukseen.

Ed. Myllyniemi: Herra puhemies! En ihan tarkkaan kuullut, miten Oulu tähän liittyi. Oliko se saanut ... (Ed. Kokkonen: Vertailu, miten rahoja käytetään!) — Niin, näitä oikeudenkäyntikuluja.

Ed. S. Kanervan esitys on ilman muuta kannatettava, mutta näkisin siinä kuitenkin sellaista asiaa, joka voisi aiheuttaa myös lisää eriarvoisuutta. Toivon, että ed. Kanerva korjaa minua tässä asiassa, jos olen väärin ymmärtänyt.

10 prosentin työkyvyttömyysaste on sinänsä aika alhainen invaliditeetti, vaikka en missään tapauksessa sitä väheksy, en vähäisintäkään määrää. Jokainen vamma, joka on todella sodassa saatu, tätä maata puolustettaessa, on tietenkin korvauksen arvoinen, ja täytyy ymmärtää se asia.

On kuitenkin huomattava, että sodissa saivat muun muassa henkisiä vammoja varmastikin kymmenettuhannet miehet ja osalla ruumiilliset vammat ilmenivät vasta vuosikymmenien jälkeen eikä niitä voitu osoittaa suoranaisesti so-

dasta johtuneiksi. Tällä hetkellä vaikeavammainen sairas veteraani ei ehkä saakaan edellä mainittuja korvauksia lainkaan. Eivät näitä kaikkia veteraanijärjestöt voi varmastikaan korvata, jos invaliditeettia on hyvin vähän, 5 prosenttia tai mikä voisi ollakaan, eikä se varmasti niiden tehtävä olekaan.

Lakeja ehkä pitäisi muuttaa niin, että niiden perusteella kaikki rintamaveteraanit pääsevät nyt esillä olevien etuisuuksien piiriin. Se tietäisi tietenkin kymmenien miljoonien markkojen lisäkuluja, mutta siihen pitää nyt vihdoinkin olla varaa. Tätä asiaa on myöhäistä hoitaa enää kymmenen vuoden kuluttua.

Kannatan joka tapauksessa tätäkin aloitetta. Se on otettava käsittelyyn, koska siinä on yli sata allekirjoittajaakin. Joka tapauksessa kun rahaa ei riitä kaikille veteraaneille tämän tyyppisten asioiden hoitamiseen, on tietenkin hyvä, että aloitetaan tästä, mutta pitää aloittaa välittömästi.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Kyllä meillä sillä tavalla suomalaisessa yhteiskunnassa on, että veteraanien määrä — onneksi — vähenee eli vuosittainen poistuma on aika iso. Niin kuin edellä ed. Myllyniemi totesi, kymmenen vuoden jälkeen ilmeisesti on enää hyvin harva joukko. Ei hirveästi lisää varoja enää tarvitse laittaa veteraanipuolelle. Vähenevä joukko kun on kyseessä, samat rahat riittävät parempaan. Minusta tämän tyyppinen ongelma pitäisi ainakin hoitaa ja mahdollisesti sekin, että kaikki veteraanit saisivat mahdollisuuden kodeissaan asua heikompanakin. Jos on liikuntavammaa ja tarvitsee apuvälineitä tai luiskia, se olisi hyvin vähäinen sijoitus, koska siinä säästyy laitospaikkoja.

Jos vertaa siihen puoleen, mitä nyt on suunniteltu talousarviossa valmiusyhtymien rahoittamiseen, lähes 8 miljardia markkaa vuoteen 2006 mennessä, nämähän ovat ihan hiturahoja. Ilmeisesti valmiusyhtymillä ja Hornetien hankinnalla lisäksi tähdätään uusien veteraanien tekemiseen jatkossa. Kun aseita hankitaan, ei kai niitä turhan takia hankita, vaan joskus sentään aiotaan käyttääkin. Toivon mukaan niitä ei koskaan käytetä. Muuten me joudumme, jos olemme hengissä, pohtimaan uudelleen nämä säännökset. Sitten ei varmaan enää päästä samoihin etuuksiin.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Tässä talossa alkaa olla pian aloitteen kuin aloitteen alla yli sata allekirjoittajaa. Sitten käy loppujen lopuksi niin, että kun asia aikanaan tulee äänestykseen, niin kuin on monta kertaa nähty tässä talossa, niin varsinkin hallitusryhmien edustajista ensimmäinen allekirjoittajakin äänestää omaa esitystään vastaan. En usko, että ed. S. Kanerva näin tekee, mutta tässä on sekin vaara.

Minäkin olen allekirjoittanut ja seison tämän asian takana, mutta totean kyllä yhden asian hiukan ed. Myllyniemen puheenvuoroa myötäillen. Ei hän tällä tavalla sanonut, mutta minä sanon, että sotainvalidit ovat yleisesti olleet kyllä hiukan paremmassa asemassa tässä yhteiskunnassa kuin ns. ohiammutut, jotka ovat siellä viisi kuusi vuotta olleet ja saaneet esimerkiksi henkisiä vaurioita, joita yökaudet hikoilevat ja tuskailevat ja joista ei kuitenkaan saa mitään invaliditeettia.

Kyllä minä lähtisin siitä, että jos puhutaan juhlavuoteen liittyvistä parannuksista, niiden pitäisi silloin tulla koko laajuudeltaan myös niiden osalle, joiden nahka on jäänyt naarmuuntumatta, mutta jotka ovat kärsineet siellä samat kärsimykset, monta kertaa pahemmatkin kuin sellainen henkilö, joka ensimmäisenä päivänä on haavoittunut ja jonka ei ole sen jälkeen niitä kärsimyksiä tarvinnut nähdä. Tämä on ehkä vähän raakaa puhetta, mutta se on tietysti minulle tyypillistä. Näin ollen lähden siitä, että jos puhutaan juhlavuodesta, pitäisi katsoa laajalti laidasta laitaan niin sotainvalidit kuin sellaisetkin, jotka eivät nahkaansa mitään saaneet, mutta siellä nämä vuodet kärsivät.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Kannatan tätä lakialoitetta, koska kotona asuminen on yksilön ja yhteiskunnan kannalta parasta ja halvinta asumista. Aina kun voidaan välttää laitoshoitoa kotona tehtävillä korjauksilla, kannattaa kotona tehtävät korjaukset tehdä.

Tämä lakialoite koskee lähinnä sotainvalideja, mutta sama periaate sopii myös kaikkiin muihin vammaisiin.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa puhemies! Yhdyn siihen käsitykseen, minkä ed. Aittoniemi mainitsi ohiammuttujen osalta. Asia on todellakin niin, että on vaikea kuvitella nykyisen tietämyksen varassa, että kukaan voisi sodasta selvitä vauriotta. Kaikkien vauriot eivät vain näy päällepäin.

Nyt veteraanipaketissa, joka sisältyy hallituksen budjettiehdotukseen, on pieniä parannuksia ns. ohiammuttujen kohdalla, koska on koko veteraaniväestön osalta pyritty parannuksiin, mut-

ta minunkaan mielestäni ne eivät ole riittävät. Veteraanijärjestöt ovat käyneet eduskunnassa jättämässä kirjelmänsä ja ovat saaneet kovasti ymmärtämystä osakseen. Toivon, että saadaan korjauksia vielä aikaan.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Ehkä esitin asian pikkuisen huonosti. Nimittäin tässä on ongelmana se, että tämä ryhmä, 10—15-prosenttiset, ei voi saada ollenkaan huoneistoremonttirahaa. Sotaveteraanit saavat, jotka ovat ohiammuttuja, ja sitten sotainvalidit 20 prosentista ylöspäin. Tietenkin pienempivammaiset voisivat saada sen sotaveteraanien ryhmässä, mutta sotaveteraanit haluavat pitää omasta joukostaan kiinni, kun he sanovat, että sotainvalidien edut ovat muutenkin paremmat, älköät tulko näille rahoille enää. Tästä on kyse ja tämä tapahtuisi siten, että sotilaslääkäri noukkii tämän 15 000:n joukosta tämän 7 miljoonan puitteissa ne muutamat yksilöt, joille tämä tehtäisiin. Tästä siinä vain on loppujen lopuksi kyse.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

15) Lakialoite laiksi työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 84/1997 vp (Tuija Nurmi /kok)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. N u r m i : Arvoisa puhemies! Suomessa on kansainvälisesti katsottuna laaja vapaus käyttää työtaistelua painostuskeinona. Lakko-oikeus kuuluukin demokratiaan, samoin myös oikeus osoittaa lakolla myötätuntoa tai tukea toisille.

Laaja lakko-oikeus on johtanut toistamiseen tänä vuonna esimerkiksi paperiteollisuudessa kohtuuttomaan tilanteeseen. Tukilakot paperiteollisuudessa ovat olleet alkuperäiseen riitaan nähden täysin suhteettomia. Lisäksi ne ovat kohdistuneet alkuperäisen riidan suhteen ulkopuolisiin yrityksiin.

Yhteiskunnalla pitää olla mahdollisuus estää yhteiskunnan kohtuuttomat vaikeudet lakkoilun seurauksena. Siksi olen tehnyt lakialoitteen työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamiseksi. Haluan myös kiinnittää huomiota siihen, että tämän suuntainen tapahtuma, mikä nyt oli paperiteollisuuden lakon ympärillä, on omiaan heikentämään Suomen luotettavuutta yhteistyökumppanina ulkomaisten tahojen kanssa. Siis lyhyesti: Vienti saattaa kärsiä moisesta.

Tämän valtionvelan ja työttömyyden kourissa meillä ei ole varaa leikittelyyn vakavien asioiden kanssa. Nousukausi tulee käyttää talouden tervehdyttämiseen ja valtakunnan epäkohtien korjaamiseen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Lakossa on yleensä kaksi osapuolta. Äksykään hevonen ei yksinään tallissa potki, vai miten sitä sanotaan. Elikkä siihen tarvitaan joku toinenkin. Yleensä lakoissa on sillä tavalla, että siinä jompikumpi osapuoli eli tässä tapauksessa työntekijät ahdettiin omalla tavallaan nurkkaan, mistä ed. Nurmi perusteluissaan lausui. Sen tyyppinen ajattelu johtaa väistämättä siihen, että siinä tulee vastakkainasettelu.

On hyvä kysyä aina, miksi on menty tällaiseen tilanteeseen, mitä kokeillaan, mitä haetaan, koska siinähän mennään tiettyjen rajojen yli. Itse vanhana pääluottamusmiehenä tiedän sen, että kun joissakin asioissa mentiin yli, niin mentiin lakkoon, koska muuta vaihtoehtoa ei ollut olemassa. Jos olisi tyydytty siihen, olisi jo ennättänyt tapahtua korvaamattomia vahinkoja, ennen kuin ne olisi aikanaan joissakin tuomioistuimissa käsitelty. Tänä päivänä työnantajalla on työehtojen tulkintaetuoikeus, joka tarkoittaa, että työnantajan tulkinta on aina niin pitkään voimassa, kunnes se oikeudessa toiseksi todistetaan, mikä tarkoittaa myös sitä, että voidaan heittää vaikka ihminen ulos laittomasti. Ratkaisu on niin pitkään laillinen, kunnes oikeudessa todistetaan, että näin on tapahtunut. Silloin ei ennättänyt muuta kuin iskeä persettä penkkiin ja lakko päälle.

Ed. Nurmen lakialoitehan tähtää siihen, että varmaan minäkin olisin linnassa monesti istunut, koska tässähän esitetään sellaista, että rikkomuksen ollessa törkeä enintään yhden vuoden vankeutta jne. Vanha laki ei tällaista vankeustuomiota sentään vielä pitänyt sisällään.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Minusta alkavat taas 30-luvun tuulet viuhua ympäristössä silloin, kun kaivellaan tällaisia pykäliä esil-

le. Lakostahan voidaan päsmentää mitä hyvänsä. Ne, jotka niistä päsmentävät, eivät yleensä tiedä, mistä ne tulevat ja minkä takia ne tulevat. Minulla on kyllä monenlaisia esimerkkejä lakoista. Minä en tätä sano siksi, että kehuisin sillä, mutta aina pitää lakkokenraalinkin mandaatti tienata. Parhaana vuonna olen tehnyt 52 lakkoa yrityksessä. Sen edellytyksenä oli tietysti se, kun niitä tehtiin niin paljon, että sitten voi sanoa muutaman vuoden päästä, että nyt kuono kiinni ja nyt ei tule yhtään lakkoa. Se on näinkin päin tämä asia. Se mandaatti on hankittava. Minä en tiedä nyt tätä tapausta, jota tässä halutaan esittää lainmuutoksen perustaksi.

Mutta sen verran voin sanoa aloitteen laatijalle ja läsnä oleville, että kyllä me olemme tehneet lakkoja aivan muussakin tarkoituksessa. Minä en tiedä, kuinka moni tuntee sellaisen pykälän kansainvälisestä sopimuksesta kuin force majeur -pykälän. Se force majeure ei ole mikään traktoripykälä, mutta tällainen pykälä on olemassa. Allekirjoittanutkin on osallistunut tällaisiin varsin huomattaviin lakkotilanteisiin, kun on vienyt omat joukot lakkoihin sen takia, kun tällainen pykälä on. Historia sitten kertoo, minkä takia. Sen takia, kun toimitukset olivat materiaalipuutteen ja virheellisen työsuunnittelun takia myöhässä, mentiin ja rojautettiin kunnon lakko päälle. Uhkasakot, jotka toimitusten myöhästymisestä olivat päällä, ehkäistiin tällä lakolla. Kun pykälä oli tällainen, se korvasi kaiken. Se kelpasi kansainvälisillä markkinoilla kansainvälisten kauppasäännösten sisällä.

Mehän pelastimme niin paljon rahaa yhtiölle lakoilla, ettei kukaan arvaakaan, mutta eivät ne johtajat koskaan, jotka ovat nähneet, että näitä voidaan tehdä moneen suuntaan, ole kyllä toreilla tai turuilla huutamassakaan, että lakot pois. Ne tunnustavat senkin, että heidänkin porukassaan on osaamattomuutta, siis todella osaamattomuutta. Se tarkoittaa silloin sitä, että kun sitä on, ei tällaisia sanktioita voi vain yhteen suuntaan osoittaa. Jos tehdään vuoden pykäliä, siinä lähtee sitten firmasta saman tien pääluottamusmies ja toimitusjohtaja, pöllöttäköot sitten vankilassa sopimuksia, jos se siitä on kiinni, mutta molemmat lähtevät. Ei ole vika yhdessä eikä toisessa. Varmasti pitää kaksi olla aina, kun känää tulee. Askaroidaan kyllä vähän väärillä asioilla.

Sitten tällaisille lain pykälien kohloiluille ei tarvitse lähteäkään. Minusta eduskunnan voisi viedä Mettiin vieraaksi — se on Metalliteollisuuden työnantajaliitto — ja sopia, että Metalliliitto ja Metin porukka yhdessä esittelevät, miten näitä asioita hoidetaan. Jos se sama ymmärrys tulisi myös lainsäätäjille, miten siellä todella hoidetaan asioita, ei tällaisista asioista tarvitsisi puhua. Pitäisi viimeinkin uskoa, että tässä maassa on ammattiyhdistysliike ja työnantajaliitot ja joillakin fiksuimmilla tasoilla ne osaavat nämä asiat hoitaa. Ei tällaisia asioita siellä tarvitse pyöritellä. Mutta en kiistä, että yhteiskunnassa saattaa syntyä tilanteita, joissa ns. joukkovoiman käyttö voi tulla esiin, mutta ei sitä millään sakoilla estetä silloin, jos se tilanne menee niin ahtaalle. Järkevät hoitavat asioita toisella tavalla, minä uskon siihen. Minusta tämä on aivan turha lakiehdotus. Tällä tavalla asiat eivät kyllä hoidu.

Mitä vähemmän melskataan lakkoasioiden ympärillä julkisuudessa ja mitä vähemmän on asiantuntemusta näissä asioissa, sitä korkeammin näissä tupataan olemaan päällimmäisinä. Minusta ei silloin, kun suolla palaa jo, sinne kannata bensaa käydä kaatamassa. Sen voisi ed. Zyskowiczkin oppia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

16) Lakialoite laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 85/1997 vp (Erkki Partanen /sd ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Partanen: Arvoisa puhemies! Lakiehdotus lähtee siitä, että hallituksessa on tehty verotuspykälissä ehdotuksia jo hallitusohjelmasta lähtien, että pieni- ja keskituloisten kohdalla muutetaan verotusasioita niin, että näille tulee todella hyötyä.

Minä en tiedä, millä tavalla arvonlisäveroprosentin rukkaamiseen loppujen lopuksi tullaan suhtautumaan, mutta muutamia perusteluja siihen. Nyt olisi aika tehdä tässä yhteiskunnassa tällainen ratkaisu. Jos tämä näin on, niin tämä on tupopöytäkelpoinen asia.

Meillä on viime kierrokselta täytäntöönpantu malli, verohelpotus, joka antoi valtavasti rahaa suurituloisille, kun taulukoita rukattiin. Edelli-

sen kerran, kun viime viikolla tästä samasta asiasta puhuttiin, täällä tuotiin esille, että 80 prosenttia maksaa tietyn määrän veroja ja 10 prosenttia maksaa 80 prosenttia veroista, mutta 5 prosenttia saa 90 prosenttia tuloista. Asia on näin päin. Viidelle prosentille tulevat ne tulot. Jos he nyt vähän maksavatkin siitä, niin joutavat he maksamaankin.

Lakiehdotus lähtee siitä, että tällä tavalla järjestettynä millään verohelpotuksilla ei valtionverotaulukolla pienituloisia hoideta. Se on valhe, että sitä kautta tulosta syntyy, ja jos helpotus viedään tasaisesti taulukoissa ylös asti, käy niin kuin viime kerralla.

Hallituksen paperissa lähdetään siitä, että kuntapuolella tehdään siirtoja. Minä en usko enkä hyväksy sitä, että kuntapuolelle mennään enempää raplaamaan kuin nyt on raplattu. Täällä on tänä päivänä monessakin yhteydessä käyty jo läpi asioita, kuinka kunnissa pannaan sairaaloita kiinni ja terveyspalvelut ajetaan alas. Se on kiinni niistä rahoista, mitä verotulot sinne antavat. Täällä on lähdössä satoja miljoonia myös hallituksen ehdotuksen pohjalta kunnilta lisää pois. Nämä pitää korvata siinä tapauksessa, jos näin menetellään. Minusta se ei ole ollenkaan hyvä ratkaisu.

Elintarvikkeiden arvonlisävero olisi vietävä yleiseurooppalaiselle tasolle, joka on keskimäärin noin 8 prosenttia. Irlannissa ja Englannissa on 0 prosenttia, Luxemburgissa 3, Espanjassa ja Italiassa 4, Portugalissa 5, Ranskassa 5,5, Hollannissa ja Belgiassa 6, Saksassa 7 ja Kreikassa 8 prosenttia. Sitten on muutamia Pohjoismaita ja Itävalta, joissa vero on 10—25 prosentin välillä. Jos meillä päädyttäisiin 8 prosenttiin, niin pudotus olisi 9 prosenttia. Sen vaikutukset kansakunnan ostovoimaan ovat tietysti miljardeja, mutta silläkään ei nyt niin väliä ole, kyllä täällä menee miljardeja näihin tuulivispilöihin, helikoptereihin ja muihin.

Meillä käytetään keskimäärin rahaa ruokaan taloutta, perhettä kohti riippuen vähän perhesuhteista noin 20 000—35 000 markan välillä vuositasolla. Jos tehdään tällainen arvonlisäveron muutos, se tarkoittaa sitä, että 2 500 ja 3 240 markan välillä vuositasolla syntyy köyhimmälle kansanosalle uutta ostovoimaa. Jos ostovoimaa lisätään palkankorotuksilla tai toimeentulo- tai työttömyyskorvausten nostamisella, niin se edellyttää 3,50 markan tuntipalkan korotusta, että ostovoiman nousu olisi sama.

Jos nyt mietitään, kuinka työnantajat pääsevät vähemmällä, mutta kuitenkin kansalle tulee ostovoimaa lisää, niin kyllä elintarvikkeiden ja ruuan arvonlisävero on oikeastaan ainut konsti, jolla hoidetaan myös vähäosaiset. (Ed. Aittoniemi: Syö se rikaskin!) — Syö, syö. Paitsi ne tosirikkaat, nehän syövät firmojen korteilla, eivät ne näitä tarvitse.

Millä tavalla budjetti kohtelee esimerkiksi meillä työttömiä? Näennäinen 2 markan pyöräytys sinnepäin ja toisella puolella pois, mutta työttömän perheeseen tämä olisi merkittävä tulonlisäys. Millä tavalla tämä koskettaa eläkeläisiä? Sama siellä. Toimeentulotuen varassa eläville ei tule budjetin kautta mitään lisiä, mutta tämä kyllä antaisi.

Kaiken kaikkiaan yhteiskuntaan syntyy yli 4 miljardin uuspanostus tätä kautta. (Ed. Aittoniemi: Rikkaat syövät enemmän!) — Kyllä minä olen nähnyt, mitä rikkaat syövät! (Ed. Kokkonen: Niin, nehän saavat sitten enemmän rahaa!) — Sen kun vain rupeatte syömään, minä hyväksyn sen. Pannaan vain uusia makkaratehtaita sitten pystyyn sen takia, mutta nyt onkin kysymys siitä, mitä annetaan pienituloisille ja köyhille, eläkeläisille ja työttömille. Siitä on nyt kysymys, jäkättäkää mitä jäkätätte vastaan.

Jos ei tällainen asia kelpaa, niin minusta tämä alkaa olla aito asia, joka pitää ottaa tupopöytään. Sitten nämä ed. Nurmen konstit käyntiin, jos ei rupea järkeä tulemaan. (Ed. Aittoniemi: Rikkaat syövät kahta kauheammin kun saavat halvemmalla!) — No, Visahan siellä näkyy vinkuvan taas. Mitä mieltä komisario on siitä?

Tämä asia voidaan rahoittaa monella tavalla. Meillä on nimittäin vielä mahdollisuuksia siirtää verotuksen painopistettä kiinteistö-, pääoma-, varallisuus- ja ympäristöveroihin. Nimittäin pääomatuloverohan on naurettava verrattuna työtuloveroon.

Kun viime viikolla puhuin osakelainaushuijauksesta, mikä on menossa, teitä hymyilytti. Siellä painetaan satoja miljoonia nyt suohon rahaa verottajan ulottumattomiin. Lainataan osakkeita, joista saadaan osinkoja, toiselle yritykselle, joka voi hyödyntää ne verotuksessa. Tähän laki antaa myöten. Kyllähän jotkut virkamiehet jo seikkailevat tämänkin asian ympärillä. Minä en tiedä mihin tulokseen on tultu, mutta laskennallisesti voidaan jo osoittaa, että satoja miljoonia markkoja karkaa verottajan ulottumattomiin vuositasolla, ja tämä vain paisuu. Ei tämä ole ylinopeusasia, kun nämä pykälät on sekaisin, ed. Bremer. Kyllä tässä täytyy vähän katsella verottajaakin. Mutta kun pykälät ovat sekaisin, niin ne ovat sekaisin.

Tämä voidaan rahoittaa, mutta on laskettu myös, että vaikka tähän hupenee verotuloja muutama miljardi, niin ostovoiman kasvu on yhteiskuntaa käynnistävä voima. Tarvitsevathan pienituloiset muutakin kuin pelkkää ruokaa. Jos tästä jää vaatteiden ja muun hankintaan — kaiken kaikkiaan heidän tulonsa menevät asumiseen ja syömiseen, normaaliin arkiseen elämään — kerrannaisvaikutus on yhteiskunnassa kuitenkin niin paljon, että verotulojen puolella voidaan puhua vain 1 miljardista, joka pitää hankkia. Positiivinen vaikutus kaupan ja tuotannon toimintaan kotimaassa on niin suuri. Tämänkin ovat viisaat virkamiehet laskeneet.

Minä toivon, että tälle asialle löytyy todella aitoa sympatiaa niin paljon, että voidaan viedä tällainen muutos päätökseen. Kaikki ovat puhuneet tässä salissa pienituloisten osasta. Muuta konstia ei ole. Kuntapuolelle ei pidä mennä enää rassaamaan. Elintarvikkeiden arvonlisävero on ainoa tapaa hoitaa se, eikä tarvitse rukata kuin yhtä asteikkoa. Se on kauppiaiden kassakone, jossa se rukataan. (Ed. Aittoniemi: Se on niin helppoa!) — Eihän tämä mitään helppoa ole. Kun tänne tulee seuraava puhuja, niin todennäköisesti komisario löytää semmoisen kohdan, että pitää panna jahti päälle.

Ei tästä sen enempää. Toivon vain hyvin paljon ymmärrystä, että tätä kautta voidaan nämä asiat hoitaa. En jatka tällä kertaa enempää.

Ed. Holopainen: Arvoisa herra puhemies! Eipähän ed. Partasen puheenvuoroon paljon lisättävää ole. Voisin vain todeta, että kannatan lakialoitetta.

Meillä on tuoreessa muistissa viime viikkoinen talousarviokeskustelu ja ne puheenvuorot, joissa vaadittiin verohelpotuksia pieni- ja keskituloisille ihmisille. Kiinnitin silloin itsekin huomiota tähän asiaan ja totesin, aivan kuten ed. Partanen budjettipuheenvuorossa ja tänä iltana lakialoitepuheenvuorossa, että parhaiten verohelpotukset kohdentuvat niin, että lasketaan ruuan arvonlisäveroa huomattavasti. Silloin konkreettisimmin toteutuvat verohelpotukset ja niistä hyötyvät parhaiten eläkeläiset, lapsiperheet, työttömät ja muut pienituloiset.

Ruuan arvonlisäverossa on aikamoisia eroja Euroopan unionissa. Suomellahan on toiseksi korkein arvonlisäverokanta eli 17 prosenttia, Tanskalla on 25, ja alhaisimmat verokannat ovat Irlannilla ja Englannilla, 0 prosenttia. Eli summa summarum, suurella lämmöllä kannatan ed. Partasen lakialoitetta.

Ed. J. Kukkonen: Arvoisa puhemies! Minulla ei ollut viime viikolla tilaisuutta osallistua täällä käytyyn budjettikeskusteluun, joka ilmeisesti sisälsi myös veropolitiikkaa koskevan osuuden. Nyt kun siihen on mahdollisuus, haluan sydämestäni tukea ed. Partasen lakialoitetta. Voisi sanoa, että tässä pääluottamusmies ja pappi ovat samalla asialla, sillä asialla, jossa on kyse ihmisten leivästä, ei yhtään sen vähemmästä.

Nimittäin tämä seikka, että elintarvikkeiden arvonlisäverotusta pudotettaisiin, on niitä harvoja eettisesti kestäviä keinoja toimia sillä tavalla, että tulonjaossa tapahtuu tasausta, tasausta sellaisissa oloissa, joissa pääoman omistajat ovat voineet todella hyötyä myös vaikeissa oloissa siitä talouskehityksestä, joka meillä on tapahtunut. Sen sijaan opiskelijoille, eläkkeensaajille ja erityisesti työttömille, niille, jotka eivät tässä veromylläkässä muutenkaan ole näytelleet juuri minkäänlaista osuutta, arvonlisäveron alentaminen on, niin kuin ed. Partanen sanoi, ainoa, tai ainakin minä sanoisin lähes ainoa keino todella suoraan vaikuttaa siihen, mikä on heidän osuutensa kansantaloudessa, mitkä ovat heidän mahdollisuutensa elämässä. Yhtään sen vähemmästä ei ole kysymys. Tässä mielessä myös se esimerkki, jonka ed. Partanen otti esille, eli eurooppalainen taulukko, kertoo sen puolesta, miten tulisi toimia.

Olen myös tässä asiassa ihaillut ministeri Alhon sitkeyttä pitää tätä kysymystä esillä. Valitettavasti vain hän ei ole saanut hallituksen sisällä sellaista painoarvoa toiminnalleen kuin olisi ansainnut. Olen ihmetellyt aina näissä verokeskusteluissa, miksi kokoomus ja porvarilliset tahot niin hirvittävän voimakkaasti ovat näissä veroasioissa toimineet, niin kuin ovat toimineet. Nyt olisi mahdollista näyttää sekä tässä salissa että tulopoliittisten neuvottelujen yhteydessä, kenen puolella solidaarisesti täytyisi olla ja toimia.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Kohta ollaan kattamassa sitä tupopöytää, ja siihen nämä eväät, joita ed. Partanen esitti, olisivat erittäin hyvät. Toivon mukaan myös tupopöydän joka puolilla hyväksyttäisiin tämmöiset periaatteet, tehtäisiin mahdollisesti se, että korotukset eivät välttämättä ole kovin isoja, mutta todellisuudessa käteenjäävä raha, käytettävä ostovoima oli isompi.

Tähän aloite minusta hyvin tähtää. Niin kuin ed. Partanen totesi perusteluissaan, vaatisi 3,50 markan palkankorotuksen ennen kuin päästäisiin samaan, mihin elintarvikkeiden arvonlisäve-

ron alennuksella voidaan päästä. Siinä mielessä voi laskea, mitä se tarkoittaa tuotteiden hinnoissa, mitä se vaikuttaisi kilpailukykyymme. Tällä tempulla nimittäin tuotteiden hinnat eivät muuttuisi yhtään, eivät pilkunkaan vertaa, kun viedään ulos tavaraa ja tehdään kauppaa. Eli tämä on meidän sisäistä politiikkaa, sisäistä systeemiä, miten luodaan olosuhteet vain sellaisiksi, että köyhät ihmiset voisivat hyvin. Tämähän koskee kaikkia muitakin kuin palkansaajia eli sitä isoa eläkeläisten joukkoa, joka elää pienellä eläkkeellä. Keskieläke lienee tänä päivänä 5 000 markan pinnassa, mutta hyvin paljon on ihmisiä, jotka elävät todella pienellä peruseläkkeellä. Siitä kun maksetaan kaikki elämiseen menevät kustannukset, se ei hyvin leveätä leipää ole. Tällä esityksellä helpotettaisiin vähän sitä.

Jotkut ovat viime aikoina ihmetelleet kovasti sitä, miksi kuitenkin, kun työllisyys kasvaa, verotulot eivät ole siinä suhteessa kasvaneet. Tässähän on tietysti jo herännyt sellainen epäilys julkisuudessa, kääntävätkö jotkut tulonsa pääomatuloiksi, eli se ei enää tulekaan tuloverotuksen kautta, vaan siellä onkin sellainen emakonreikä, joka mahdollistaa tällaisen siirron sille puolelle. Tämä reikä on tietysti tukittava. Se ei ole mikään porsaanreikä, vaan emakonreikä ihan kokonsa puolesta.

Sen vuoksi toivon mukaan hallitus on nyt etsimässä sitä reikää, niin kuin olen käsittänyt, että virkamiehet ovat sen kimpussa, ja pannaan tukkoon ne reiät, ettei tämän tyyppistä vuotoa tapahtuisi. Se on järkyttävä homma, jos meillä muutenkin jo hyvätuloiset voivat tehdä tällaisia siirtoja, erinäköisiä juttuja, eivätkä osallistukaan yhteiskunnan ylläpitämiseen, vaan kaikkein pienituloisimmat maksavat ja pitää yllä sosiaalista turvallisuuttamme ja sieltä kerätään veroina koviakin summia.

Tämähän tarkoittaa myös sellaista ajattelua, mistä tämä maksetaan. Ed. Partanen kyllä totesi osin jo, että pääomaverotus on matalaa. Osin se maksetaan ihan luonnostaan itsellään, koska se lisäisi kulutuskysyntää ja sieltä kautta maksetaan kyllä veroja, se antaa työpaikkoja elintarviketeollisuuden puolelle. Toivon mukaan tämä myös tulee lisäämään kotimaista tuotantoa jatkossa.

Yksi periaatteellisempi juttu, joka ei budjettiesityksessä ollut, olisi siinä, minkä takia meidän pitää automaattisesti tehdä verotaulukoihin jokin määrätty prosenttimuutos jokaiseen tuloluokkaan. Minkä takia ei voi tehdä niin, että isompituloisten veroale voisi ollakin matalampi tai ei tehdä ollenkaan sitä taulukoihin, koska nyt eletään kuitenkin sellaista tilannetta valtiontaloudessa, jossa velka vielä ensi vuonnakin kasvaa 15 miljardin markan luokkaa? Sehän on järkyttävä juttu. Minkä takia ei suurituloisilla tällä hetkellä voisi maksattaa enemmän ja saada valtiontalous siihen tasapainoon, että velka ei enää kasva, tulot ja menot olisivat samassa tasossa?

Sen vuoksi kaikella lämmöllä kannatan ed. Partasen aloitteen eteenpäin vientiä. Toivon mukaan työmarkkinapöytiin kantautuu hallituksen kautta aikanaan tällainen viesti, että ovat herkällä korvalla ja mahdollisesti antamassa tämän tyyppistä ajattelua, että arvonlisäveroa voidaan elintarvikkeista laskea. Uskon, että se tulee nousemaan myös ammattijärjestöjen puolella yhdeksi kysymykseksi, että se on yksi mahdollinen tapa saada palkankorotuksia.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Ed. Partasen ym. lakialoite on kannatettava. Minusta perustelutekstissä tuodaan esille ne perustelut ja perusteet, joiden vuoksi tämän suuntainen ratkaisu olisi nyt aika tehdä.

On merkillepantavaa, että perusteluissa todetaan hallituksen veropolitiikan, kuten keskusta jo aiemmin on myös todennut, olleen suurituloisia suosivaa. Tässä, arvoisa puhemies, epäillään näin käyvän jatkossakin. Kun kevennysvaraa on odotettavissa, niin se, näin arvioidaan, ohjautuisi niille, jotka ovat parhaiten laman ja työttömyyden ajoista selvinneet, eli niille, joilta hallitus ei alkutaipaleellaan tehnyt leikkauksia, jotka eivät menettäneet hallituksen tekemissä säästöratkaisuissa. Tästä syystä tämän tyyppinen ratkaisu olisi varmasti oikeudenmukainen ja kohdentuisi tasapuolisesti ja suhteellisesti voimakkaammin juuri niille, jotka eniten tätä alennusta ja verohelpotusta tätä kautta tarvitsevat.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota vielä toiseen näkökohtaan eli tuotantokustannusten alentamiseen. Minusta näitäkin verotuksellisia ratkaisuja tulisi hallituksen tässä tilanteessa harkita, kun meillä valitettavasti tuottajien saama markkinahintataso muutoin on tuotteista erittäin alhainen, mutta vastaavasti kustannukset ovat nousseet.

Ed. M. K o s k i n e n : Arvoisa herra puhemies! Kannatan lämpimästi ed. Partasen tekemää lakialoitetta. Ruoan arvonlisäveroprosentin pudottaminen 17 prosentista 8 prosenttiin on erittäin kannatettava ajatus. Kun aikaisemmin puhuivat pääluottamusmiehet ja pappi, niin

myös sosiaalityöntekijä kannattaa aloitetta siitä näkökulmasta nimenomaan, että toimeentulotukiasiakkaiden kohdalla tämän tyyppinen esitys ruoan arvonlisäveronprosentin laskemisesta toisi varmaan kaikkein suurimman hyödyn. Kun on suunniteltu sitä, että toimeentulotukea leikattaisiin, ensi vuoden budjetissa tehtäisiin asumiseen 7 prosentin omavastuu plus lapsinormi leikattaisiin eli kaiken kaikkiaan 3 miljardin markan potista tulisi noin 10 prosentin leikkaus, yhteensä 300 miljoonaa markkaa, niin tämän tyyppinen ajatus ruoan arvonlisäveroprosentin laskemisesta toisi jonkin verran kaikkein köyhimmille ihmisille.

Tosiaan toivon ja vetoan, että tätä leikkausta ei salissa tehtäisi, vaan oppositio tulisi yhteisrintamana sen taakse, että toimeentulotukea ei lähdetä leikkaamaan, niin kuin nyt on suunniteltu.

Toinen väestöryhmä, jota tämä koskettaa, on pienituloiset eläkeläiset, joiden valtionverotuksen eläketulovähennystä pienennettiin vuoden 97 alusta. Tämän tyyppiset ryhmät saisivat kaikkein suurimman hyödyn siitä, että ajatus toteutettaisiin.

Rahoituspuolesta sen verran, että aina kun teemme jotain, niin rahoitustakin pitää miettiä. Ilmeisesti jonkin verran on nyt pohdittukin verojaostossa sitä, että ns. juppiveneisiin tulisi jonkin näköinen verotarra tai sen tyyppinen, niin kuin ajoneuvoverokin on. Ehkä se olisi yksi lähde, mistä rahoituspohjaa voitaisiin myös tämän tyyppiseen veron laskuun löytää.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! On selvää, että tupopöydässä, jossa verotuskysymykset ovat kaupantekovälineenä, ei sellaiseen veroratkaisuun päästä, joka hyödyttäisi pieni- ja keskituloisia, siitä kokoomus takuulla pitää huolen ja ainakin siinä tapauksessa, että ryhdytään pääomaveroon puuttumaan.

Ed. Partasen esittämä malli on tietysti tasapuolisempi sikäli, vaikka se antaa suurituloisille myös arvonlisäveroalennuksen ja vaikka suurituloiset ehkä käyttävät elintarvikkeisiin suhteellisesti enemmän rahaa kuin pienituloiset, niin suhteessa tämä on tietysti edullisempi ansaittuun tuloon nähden pienituloisille kuin suurituloisille.

Uskollisena opposition kannattajana minun täytyisi myös lämpimästi tukea tätä, mutta veikkaan, että tämä on täysin utopistinen koko ajatus. Sillä ei ole mitään toteutumisen mahdollisuuksia. On ihan itsestäänselvää, että mistä vaan yhtäkkiä, tuosta vaan ei neljää miljardia markkaa nypätä budjetin katteeksi, ei ainakaan pääomaverotuksesta tai sitten tulee hallituskriisi, näin uskoisin. Jonkin verran voitaisiin tietysti ajatella, että arvonlisäveroa elintarvikkeissa laskettaisiin. Minun puolestani se voidaan vaikka vallan ottaa pois, mutta niin kuin sanottu, minä en usko tähän. Ed. Partanen tuo aina hyviä asioita esille keskusteluun, mutta tämä on, en nyt sanoisi populistinen, mutta utopistinen.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Hallituksen vuoden 98 budjetin veroratkaisujen keskeiset elementit ovat ymmärtääkseni asteikkotarkistusten 2 prosentin tason toteuttaminen ja tuloverojen kevennysvaran ja päätöksenteon siirtäminen tuporatkaisun yhteyteen. Nyt hallituspuolueiden kansanedustajat ovat käydyssä keskustelussa mielestäni aika yllättäen ilmoittaneet, että he pitävät näitä ratkaisuja väärinä, eivät siis anna tukea hallituksen toimenpiteille.

Hallituksen budjetissa todetaan, että tuloverokevennykset kohdistetaan eri tuloluokkiin painopisteenä pieni- ja keskituloiset palkansaajat. Lakialoitteen perusteluissa pelätään, että tämä ei toteudu, ja noudatettava veropoliittinen linja leimataan epäoikeudenmukaiseksi. Te siis tyrmäätte hallituksen keskeiset veroratkaisut, mutta sen lisäksi annatte epäsuorasti ymmärtää, että te pelkäätte, että ammattiyhdistysliike ei tuponeuvotteluissa aja solidaarisia veroratkaisuja.

Minun, arvoisa puhemies, täytyy tunnustaa, että hallituspuolueitten edustajat avoimesti tunnustavat tässä hyvin paljon, ja annan arvostusta suorapuheisuudellenne. Pelkään kuitenkin, että kun joulukuussa äänestetään oppositionkin tekemien esitysten pohjalta, niin olette kyllä kiltisti rivissä. Toivottavasti olen väärässä.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty ihan hyviä puheenvuoroja ja on hyvä, että lakialoite tuli hallituksen puolelta. Minusta tämä on hyvin kannatettava, kun tiedetään asian historia, niin kuin lakialoitteen perusteluissakin sitä on tuotu esille. Itse asiassa siitä kyllä hyvin pitkälle sovittiin, että arvonlisävero tullaan alentamaan 17 prosenttiin, ja nyt esityksessä on lähdetty siitä, että se olisi vielä alempi eli 8 prosenttia.

Tässä tietysti tulee mieleen se, millä tavalla tällainen toteutettaisiin, että se todella näkyisi kuluttajahinnoissa. Meillä on ongelmana se, että kun on keskittynyt kauppa, niin tietysti mainonta ja kuluttajat ja tietyllä tavalla kilpailu pitävät huolen alussa siitä, että veroale menee hintoihin, mutta on kyllä suuri vaara, että jatkossa hintoja

hivutetaan, ja se ei kuitenkaan pitkässä juoksussa ihan tässä kokonaisuudessa ja laajuudessa tulisi toteutumaan.

Mutta itse ruoan alkutuottajana kannatan kyllä tätä. Minusta meillä pitäisi päästä siihen, että suomalainen ruoka olisi mahdollisimman edullista kuluttajille. Nyt ruoan hintaa enemmänkin on alennettu sillä, että alkutuotantopäästä hintoja on alennettu ja sitä kautta on pystytty hintoja alentamaan, mutta arvonlisäveron alentaminen sille tasolle, mistä on sovittu, olisi minusta oikean suuntainen ratkaisu.

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Lämsän äskeinen puheenvuoro todisti sen, että jälleen kerran työläinen ja talonpoika voivat toisensa löytää. He löytävät toisensa nimenomaan silloin, kun on kyse niiden ihmisten elinolosuhteista, jotka joutuvat käytännössä toimimaan ja tulemaan elämässä toimeen minimimäärällä elämän perusedellytyksiä. Niistä on nyt kyse.

Muutenkin ovat tänä iltana käyttäneet puheenvuoroja tästä asiasta kaksi kertaa pääluottamusmies, yhden kerran ulosottomies, yhden kerran sosiaalityöntekijä ja yhden kerran allekirjoittanut. Minä ihan vakavissani kysyn, mistä se kertoo. Siitä, että mielestämme olemme joutuneet omassa elämässämme näkemään niin läheltä niitä ongelmia, joista on nyt kyse, kun tästä arvonlisäverokysymyksestä puhutaan, että me huudamme ääneen hallituksen sisältä sellaisia asioita, joihin toivomme myös kokoomuksessa tultavan vastaan ja osallistuttavan tähän keskusteluun. Te olette olleet täällä tänä iltana hiljaa. Sitä ihmettelen. Myöskään tässä toimeentulotukiasiassa ei ed. Smeds esimerkiksi puhunut, vaikka muuten hyvin puhuikin.

Ed. Aittoniemen utopistisuus on aika ihmeteltävää, mutta hänellä onkin tapana aina epäillä toisten motiiveja. Se on yksi sinänsä hyvä peruste täällä näköjään toimia, mutta minusta aika epäilyttävä.

Kahdelle taholle me siis haluamme kasata nyt hiiliä pään päälle, jos haluan ihan rehellisesti puhua. Toinen on kokoomus ja toinen on työmarkkinaosapuolet. Näiden kahden tahon on tässä asiassa ja tänä syksynä tehtävä johtopäätöksiä siitä, keiden elämäntilannetta tässä valtakunnassa halutaan parantaa.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa herra puhemies! Olisin halunnut ed. Kukkoselle vastata vielä ja todeta sen, että kun hän kovasti kokoomusta haastaa tässä, niin minun käsittääkseni arvonlisäverokysymyksen on esitellyt ministeri Alho, joka lienee SDP:n ministeri.

Arvoisa puhemies! Jatkan parilla sanalla vielä ed. Kukkoselle, ennen kuin käytän varsinaisen puheenvuoroni ed. Joenpalon aloitteesta.

Ed. Kukkosenkin kannattaisi miettiä, että jos ollaan hallituksessa, silloin kannattaa varmaan yrittää omassa puolueessa ja omassa ryhmäkokouksessa saada noita ajatuksia läpi. Se, että hän purkaa pahan olonsa kokoomuksen niskaan tänä illan hämäränä hetkenä, ei minusta ole ihan oikeutettua. Kyllä meistäkin moni kantaa huolta, erilaisista asioita. Mutta jos me olemme tässä hallituksessa, olemme sitoutuneet hallitusohjelmaan ja olemme sitoutuneet valtion velkaa vähentämään, niin me yritämme myös kantaa vastuumme siitä.

Arvoisa puhemies! Menen tähän ed. Joenpalon aloitteeseen.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Se on eri asia!

P u h u j a : Anteeksi. Luulin, että se asia oli jo käsittelyssä.

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa puhemies! Sen verran vielä sanon, että todellakin sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on keskustellut ja keskustelee varmasti edelleen veropolitiikan sisällöstä ja siellä, niin kuin jo ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin, olen nostanut hattua ja tukenut ministeri Alhoa siinä, että hän on kaikki nämä vuodet pitänyt esillä ruokatarvikkeiden arvonlisäveron alentamista. Se, että me olemme nyt ilmeisesti siinä tilanteessa, että hän on hallituksessa tässä hyvässä asiassa joutunut sanoisinko jyrätyksi, on sen merkki, että porvarillinen osapuoli ei varmaankaan ole tässä asiassa tullut vastaan.

Hallitusyhteistyö on varmasti aina todellakin yhteistyön ja kompromissien hakemista, mutta on järkyttävää se, jos me joudumme aina tekemään sen tietyllä tavalla heikoimman osapuolen kustannuksella, niiden ihmisten kustannuksella, jotka hyvin paljon hyötyisivät sellaisesta yksinkertaisesta ratkaisusta, josta itse asiassa me kaikki hyödymme. Sen takia minä ihmettelen sitä, miksi porvarilliset tahot eivät tässä asiassa tahdo tulla vastaan, kun se on yhteinen etu ja se on erityisesti heikompien osapuolien etu.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Smedsille sanoisin, että kun veropakettia katso-

taan kokonaisuutena, mitään linjamuutosta ei hallituksessa eikä hallituspuolueiden sisällä ole tapahtunut. Tämä vaikutus on vain isompi kuin lakialoitteessa esitetään, ja toteutustapa on toinen kuin ed. Smeds tinkkaa. Tämä on oikeudenmukainen tapa, jos jotakin puhutaan oikeudenmukaisuudesta.

Ed. Aittoniemelle sanoisin sen verran, että jos minä nyt satun muutamaan vuoteen yhden aloitteen sutaisemaan tänne ja se tuntuu utopistiselta, mitenkähän on mahtanut käydä ed. Aittoniemen tuhannen aloitteen kanssa.

Ed. Ihamäki: Arvoisa puhemies! On vähän vaikea puhua tästä asiasta, jossa kädet ovat tavallaan lukitut. Sekin antaa väärää toivoa, ja sekin on tavallaan väärin. Hallitus on yksinkertaisesti sopinut, että ruoan arvonlisäverokanta on 17 prosenttia. Kyynisesti voi todeta, että ruoan arvonlisävero laskee joko nyt tupon takia tai varmasti vuoden kuluttua, kun on vajaa puoli vuotta vaaleihin.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Sen verran voi kokoomuksen suuntaan toivomusta heittää, kun tupopöytää ollaan kattamassa, että tässä vaiheessa on vielä mahdollista vaikuttaa sen suuntaisilla impulsseilla sinnepäin, koska meillä on edustajia kokoomuksesta, salissa istuu siellä vahvoja edustajia, jotka voivat omassa ryhmässään tähän vaikuttaa, sen tyyppistä ilmapiiriä ylempiin isokenkäisiin. Kokoomus istuu ministeriaitiossa yleensä, joten sinne voi painetta myös luoda, jotta tämän tyyppiseen ajatteluun voitaisiin mennä, koska tämä on kaikkein järkevin tapa tehdä tämä tupokierros, jolloin päästään kaikkia tyydyttävään ratkaisuun. Se olisi kaikkien meidän etu.

Mitä on koko ajan näkynyt kokoomuksen suunnasta, turha sitä on kenenkään kiistää. Se näkyy ainakin teoissa, puheissa ei välttämättä niinkään, monesti puheissakin, joidenkuiden edustajien puheissa siitä, että jollakin tavalla haetaan isotuloisille kuitenkin lisää ja lisää, vaaditaan lisää välittämättä siitä, että se ei mene ainakaan kulutukseen. Se ei hyödytä ketään, se menee sijoituksiin, se menee johonkin muualle. Se ei tule suoraan yhteiskunnan rakentamiseen sillä tavalla kuin köyhempien kautta, koska köyhemmät käyttävät kaikki rahansa kulutukseen ja se tulee ihan nopeasti takaisin kiertokulkuun. Ne hyvin harvoin menevät ulkomaanmatkoihin tai osakkeiden ostoon.

Ed. Kokkonen: Arvoisa puhemies! Haluan vielä kerran ed. Kukkoselle todeta, että käsittääkseni kokoomuksella ei ole hallituksessa enemmistöä eli me emme voi jyrätä mitään asiaa, me emme saa yksipuolisesti ajettua tämän tyyppisiä asioita läpi. Siellä on vahvasti oltu isänmaan asialla ja katsottu tällä kertaa tärkeäksi velan lyhentäminen.

Ed. Saarnio: Arvoisa herra puhemies! Kannan minäkin korteni kekoon yhtenä hallituspuolueen edustajana siinä mielessä, että kyllähän tässä on kysymys nimenomaan siitä, minkälainen veropolitiikka valitaan. Mielestäni on hyvä, että tupon alla tulee tämäkin ehdotus ainakin käsittelyyn siltä osin, että jos me veroratkaisulla yritämme auttaa nimenomaan vähävaraisia, muun muassa työttömiä, tämähän olisi ainoa oikea tapa, jolla voitaisiin hyödyntää veroja. Toki epäilen tämän läpimenoedellytyksiä, koska hallitus työskentelee tietyllä konsensusperiaatteella. Mutta kokoomuslaistenkin olisi hyvä jossakin vaiheessa ottaa mietittäväksi, millä tavoin voitaisiin tasapuolisemmin verorasitusta pienentää.

Ed. Partanen: Arvoisa puhemies! Asian merkityksestä, kun tupo tuli taas esiin, lyhyesti sanoisin vain, että jos tällainen ratkaisu rakennetaan kokonaisverotuksen muutoksen sisään ja tämä on osa sitä, tämän merkitys ei ole mitenkään vähäpätöinen myöskään, kun määritellään tupopöydässä palkankorotuksia.

Minä viime viikolla totesin, vaikka en olekaan SAK:n ja STTK:n viskaalien kanssa hirveästi tästä mielipidettä vaihtanut, että 1,50 markan luokkaa vähintäänkin voi tällaisen ratkaisun vaikutus olla alentavana, ja sitten sanotaan, että tämä on nyt vain tässä. Nimittäin palkankorotuksissa, jotka tulevat, seuraava vaihtoehto on, että jos mennään viimekertaisella verolinjalla, vaatimus on 5 markkaa. Eihän siinä muuta mahdollisuutta ole. Ostovoimaa pitää sitten ruveta hakemaan. Valtion velka pienenee, kun veroja tulee paljon, mutta en tiedä, onko kokonaistaloudelle eduksi tällainen. Tällaisella veroratkaisulla pienennetään kokonaispotin vaatimusta aika huomattavasti. Kun työnantajista puhutaan, tämä vaatimus tarkoittaa sitä, että tämä on pysyvää siitä eteenpäin. Sehän on vuosittain koko ajan mukana, mutta nyt, kun se näin käsitellään, tämä on erittäin edullinen ehdotus myös työmarkkinoille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

17) Lakialoite laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 86/1997 vp (Ilkka Joenpalo /sd)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kokkonen: Arvoisa herra puhemies! Pyydän anteeksi, että äsken jo säntäsin puhujakorokkeelle innostuksissani, koska katselin monitorista ja luulin keskustelun päättyneen, mutta varmaan itse provosoinkin sen uudelleen alulle.

Nyt siis ed. Joenpalon aloitteeseen. Minusta tämä on erittäin hyvä ja kannatettava lakialoite, ja toivon todella, että se saa asianmukaisen käsittelyn ja etenee. Kansanedustajan palkka tulisi määritellä siten, että myös kansanedustaja pystyy arvioimaan sen, miten vastaavan palkan saava kansalainen tulee toimeen.

Puhutaan kovasti erilaisista palkoista, puhutaan pienipalkkaisista ja suuripalkkaisista, mutta monesti mielestäni keskustelusta heijastelee se, että kansanedustajat eivät tosiasiassa tiedä, miten kansalaiset elävät, mikä on veroprogressio, mikä on sen vaikutus ihmisten palkkaan.

Kansanedustajat ovat tänään keskenäänkin eriarvoisessa asemassa. Maassamme ei ole toista virkaa tietääkseni, jossa samasta työstä maksettaisiin työntekijälle pelkästään asuinpaikasta riippuen 6 500 markkaa enemmän tai vähemmän palkkaa. Tämä on laskettu kahden ikälisän mukaan eli suhteellisen nuoren muttei ihan tuoreen, ei ensimmäisen kauden kansanedustajan palkkauksen mukaan. Tällainen on eduskunnan tilitoimiston laskelmien mukaan verollisen bruttopalkan ero, jotta erisuuruisia kulukorvauksia saavat kansanedustajat saisivat nykyisen nettopalkan, jossa, todettakoon, on myös useiden tuhansien markkojen ero.

Kansanedustajat saavat nykyään palkkiota 16 299—20 816 markkaa ikälisistä riippuen. Lisäksi kansanedustajalle maksetaan verovapaata kulukorvausta 4 303—7 302 markkaa ja verollista kulukorvausta 1 076—1 825 markkaa. Lisäksi muualla kuin Uudellamaalla asuville maksetaan kakkosasunto.

Me suomalaiset olemme kovasti olleet paheksumassa EU:n parlamentaarikkojen palkkoja ja palkkioita sekä vaatineet, ettei korvauksia makseta kuin todellisten kulujen mukaan ja laskutusta vastaan. Tämä aloite olisi siinäkin mielessä hyvä, että kansanedustajat voisivat, jos ja kun palkkaus tämän aloitteen mukaisesti korjataan, valikoitua monipuolisemmasta joukosta kuin nykyiset edustajat. Sanon tämän silläkin uhalla, että se voisi tuoda monille meistä uusia kovia kilpailijoita, mutta uskon, että kovempi kilpailu kansanedustajan tehtävästäkin olisi kansallisen edun mukainen.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kansanedustajan palkkiojärjestelmä pitäisi uusia. En tarkoita sitä, että tulojen pitäisi kokonaisuudessaan lisääntyä, mutta se pitäisi uusia. Se on aivan erikoinen järjestelmä. Jos minä joudun sakkorysään, minä en oikein tarkkaan tiedä, mitä minä poliisille vastaan, jos minulta joku kysyy, paljonko minun palkkani on brutto kuukaudessa. Minä sanon 20 000, ja jos kysytään, paljonko se on netto, minä sanon 20 000. Näinhän on, jos ei nyt olla ihan pikkutarkkoja. Siis näin hullu järjestelmä tämä on, ja se kaiken lisäksi kansanedustajalle tulee eteen eräänä päivänä. Kun hän jää eläkkeelle ja kulukorvauksia ei, pientä osaa lukuun ottamatta, lasketa eläketulona, siinä vaiheessa kalikka sitten kalahtaa jalkaan. Toisin sanoen koko järjestelmä pitäisi uusia.

Meillä ei ole mitään varaa alentaa tulotasoa. Saattaisi olla, että sitä olisi hyvä hiukan korottaakin. Minulle riittää tämä. Minä olen tässä salissa puolustanut kansanedustajien palkkaa niitä vastaan, jotka ovat aikoinaan pyrkineet sitä alentamaan oikein populistisin keinoin, ja uskallan sen sanoa, mutta tällä kertaa en näe mitään muuta tarvetta kuin järjestelmämuutoksen.

Lakiehdotuksessa on kaksi huonoa puolta. Toinen on se, että sen tekee eduskunnasta pois lähtevä henkilö. Se on vähän sellaista. Ymmärrän ed. Joenpalon hyvän ajatuksen, mutta tässä on vähän huono tausta. Meidän itse pitäisi nyt pistää 150 kansanedustajan nimi alle, täällä olevien, silloin se olisi vähän uskottavaa.

Toiseksi en minä nyt katso, että meidän palkkamme täytyy sentään valtioneuvoston jäsenen tasolle nousta, onhan valtioneuvoston jäsenellä toki oma vastuunsa, pienempikin riittäisi. Toisin sanoen nykyinen palkka mutta eri järjestelmällä olisi poikaa.

Ed. B r e m e r : Arvoisa puhemies! Ed. Joenpalon ehdotus kulkee ihan oikeaan suuntaan. Tietysti kysymys on lähinnä siitä, kuka uskaltaa julkisesti ryhtyä puolustamaan tällaista asiaa. Sillä tavalla kuin täällä ollaan silmänpalvojia, tuskin kovinkaan moni lähtee julkisesti puhumaan sitä, mitä kaikki ajattelevat. Tässäkin talossa kansanedustajat lienevät matalapalkkaisimpia. Uskon, että moni virkamies on huomattavasti korkeammalla palkalla kuin kansanedustajat. Jos täällä tehdään kunnolla töitä, se työ on suuremman arvoinen kuin se, mitä tällä hetkellä korvataan siitä työstä.

Samalla yhdyn ed. Kokkosen näkemykseen, että paremmalla palkalla tänne hakeutuisi myös täysjärkisiä ihmisiä talon ulkopuolelta ja työn laatu todennäköisesti nousisi aivan huomattavasti. Näin ollen minusta tästä olisi syytä keskustella.

Toinen asia, joka tulisi eteen, on se, että kenties vastapainona puoluetukea pitäisi tarkistaa, koska meillä on nyt Internet avustavana tekijänä, meillä ovat sihteerit tulossa ja sillä tavalla vanhat perusteet, jotka perustelivat aikanaan puoluetukea, ovat osittain poistuneet. Tätä olisi rinnalla sitten tarkistettava.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta todeta sen, että eikö ole sentään sekin jotakin, että täällä salissa uskaltavat jotkut kansanedustajat puolustaa tätä aloitetta, aivan niin kuin arvostan sitä, että ed. Aittoniemi myös lähtee siitä, että kansanedustajan palkkauksen pitäisi olla läpinäkyvää, niin kuin nykyään on muotia sanoa.

Yhdyn siihen, että jos minunkin nettopalkkani olisi sama kuin ed. Aittoniemen, varmasti olisin sitä mieltä, että se on aivan riittävä. Mutta minun nettopalkkani putosi huomattavasti, kun tulin eduskuntaan. Se on erittäin paljon pienempi kuin ed. Aittoniemen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ilkka Joenpalon aloitteessa yksi asia jäi mietityttämään. Se on tuo puhelinkohta. Tällä hetkellä kun kansanedustajilla on kännykät, niin jos tuo tarkoittaa sitä, että kaikki kännykkälaskut maksettaisiin valtion varoista, se on sellainen kohta, että täysin sellaiseen ei voi yhtyä, koska olen itse nähnyt monissa firmoissa, miten on käynyt. Siellä käydään hirveätä tappelua siitä, miten paljon saadaankin aikaan kännykällä laskua. Tänä päivänä järjestelmä on ihan hyvä, sillä se tulee määrätyn kulukorvauksen kautta, jolloin ihmiselle itselleen jää vastuu, miten paljon soittaa sillä kännykällä. Jos olisi vapaa käyttöoikeus sillä tavalla, että voi rallatella mitä haluaa, todennäköistä olisi, että kännykkä soisi aika tiuhaan ja laskua tulisi valtion maksettavaksi jopa enemmän, kuin mitä meidän kulukorvauksemme tällä hetkellä ovat. Siinä mielessä se on arveluttavaa.

Muuten joitakin hyviä asioita tässä on, joita kannattaa yhä edelleen valmistella, jos se valmisteluun menee, kun tässä on vain yhden miehen allekirjoitus, joka hänkin on lähtenyt eduskunnasta pois.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Aloitteen on tehnyt ed. Ilkka Joenpalo viime töinään eduskunnassa. On aika kuvaavaa, että tällaisen aloitteen voi tehdä sellainen, joka lähtee täältä pois.

Kannatan ehdotuksen periaatetta. Yksityiskohdista voidaan vielä keskustella. Haluan vain huomauttaa, että tietysti palkkatason korotus vaikuttaa myös eläkkeisiin korottavasti.

Ed. Kokkosen näkemykseen yhtyen voi todeta, että yhä useampi olisi mahdollisesti ehdokkaana ja ainakin keskustelun taso saattaisi parantua.

Ed. M y l l y n i e m i : Herra puhemies! En tiedä oikein, osaanko kannattaakaan, mutta sanon tästä asiasta mitä sanon. Kuitenkin palkan pitäisi sitten olla sellainen 43 000—45 000 markkaa. Se voisi aiheuttaa aikalaista keskustelua myöskin tuolla yksityismaailmassa.

Se eläke, mitä olen ymmärtänyt, mutta ilmeisesti olen ehkä siinä väärässä, taitaa olla sillä tavalla, että monet täältä virkaeläkettä ja muuta työeläkettä aikanaan saavat. Jos se yhteensovittaminen tapahtuu, sillä ei ole ilmeisesti merkitystä, kuinka paljon täällä palkkaa sitten saa. Se joka tapauksessa menee siihen yhteensovittamiseen eikä edesauta sitä eläkkeelle pääsyä. Saatan olla väärässä. En tiedä, osaisin toivoa, että olen tässä väärässä, koska se vaikuttaa omaankin eläkkeeseen.

Mitä tulee puhelinkorvauksiin, silloin kun kulukorvausta on määritelty, ei kännykkää ollut olemassa eikä arvattu, että siitä tulee niinkin suuria kuluja. Itselläni oli ennen 150 markkaa kuukaudessa puhelinmaksu ja näkyy nyt olevan yhdestä puhelimesta 700 markkaa, kun kotona kävin, ja siihen tulee vielä kännykkä päälle, että runsaasti toistatuhatta markkaa. Tämä kulu johtuu vain nimenomaan ja pelkästään kansanedus-

tajan työstä, eikä siinä tarvitse ollenkaan puhua ylimääräistä missään tapauksessa vaan hoitaa virkaa.

En usko, että tämän aloitteen olisi välttämättä läpi mentävä. Ehkä sitä palkkatasoa pitäisi jollakin tavalla muuten nostaa, mutta en osaa kyllä kannattaa tätä aloitetta.

Ed. Lahtela: Arvoisa puhemies! Yhteen asiaan tässä keskustelussa voisi kiinnittää huomiota siinä mielessä, että kansanedustajienhan pitäisi edustaa kansaa. Sehän tarkoittaa myös sitä, että väestöryhmiltään täällä olisi kaikista väestöryhmistä edustajia. Puhutaan siitä, että kun palkkaa nostettaisiin, tänne hakeutuisi vähän viisaampia ja tietysti vähän enemmän kouluja käyneitä ja tarkoittaa ilmeisesti myös korkeammalta palkkatasolta olevia henkilöitä. Kun eduskunnan kokoonpanoa katsoo, kyllä tätä herraporukkaa täällä on paljon. Vähemmän on sellaista alemmalta tasolta olevaa porukkaa, jota tässä itse edustan tavallaan. Olen tullut tänne pieneltä palkalta ja saan puhua, mistä jotkut eivät välttämättä tykkää ja sanovat, että pitäisi vähän korkeampi tasoisia puheita pitää, mutta se nyt on jokaisen oma asia.

Sitä en näkisi niinkään pahana, vaikka täällä paremmin edustettaisiin kansaa. Tulisi paremmin köyhien edustajia, rikkaitahan täällä on ihan riittävästi, se ei minulla huolena olekaan. Tämä vain jäi jollakin tavalla kaikumaan korviin. Itse en ainakaan pidä sitä pahana asiana, jos täällä köyhempien edustajia olisi vähän enemmän.

Ed. Kokkonen: Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Myllyniemelle todeta, että eduskunnan tilitoimistosta saamieni laskelmien mukaan kahdella ikälisällä lisättynä edustajan verollinen bruttopalkka olisi 33 prosentin lisillä 28 000 markkaa ja 56 prosentin lisillä 34 500 markkaa. Ed. Myllyniemi kauhisteli sitä, että ihmiset saisivat tietää, mikä edustajan todellinen tulotaso on. Minun mielestäni tässäkin pitäisi tämän olla läpinäkyvää.

Mitä tulee muitten edustajien näkemyksiin siitä, että täällä pitää olla kansan kaikki kerrokset. Olen täysin samaa mieltä siitä ja katson, että täällä on aliedustettuna sellainen joukko, joka toimii yhteiskunnassa näkyvillä paikoilla. He eivät tänne hakeudu, elleivät ole sellaisia idealisteja kuin tässä eräät.

Ed. Bremer: Arvoisa herra puhemies! Jatkaisin ed. Kokkosen ajatuskulkua siltä osin, että täällä puhutaan paljon työllistämisestä ja työllistämisen ongelmista. Kuitenkin tästä salista puuttuvat nimenomaan sellaiset henkilöt, jotka ovat työllistäjiä, oikein suuren luokan työllistäjiä ja työnantajia. Pitäisi todella saada heidänkin kokemuksensa mukaan tähän työhön. Jäisi vähän vähemmälle se turha suunsoitto työllistämisestä, joka on asia, joka ei avaudu suurimmalle osalle täällä olevia edustajia.

Sitten toistan ed. Myllyniemelle vielä mielipiteeni siitä, että kun tarkastellaan tätä mahdollista palkan rukkausta transparensseineen, pitäisi ottaa kokonaistarkasteluun palkan lisäksi sihteerijärjestelmä, sen kustannukset ja puoluetuki. Nämä kolme asiaa pitäisi käsitellä yhdessä.

Ed. Manninen: Arvoisa puhemies! Jos me ajattelemme kansanedustajan tehtävää, niin se tietysti poikkeaa monella tavalla normaalin virkamiehen tehtävästä. Ei tavallisen virkamiehen, jota tehtävää yli neljännesvuosisadan olen hoitanut, tarvitse maksaa omia työpuheluita, ei tarvitse maksaa vaalikuluja, ei tarvitse maksaa postimerkkejä, kun lähettää postia ja mitä tulee sihteeriin, ei tavallisen virkamiehen tarvitse maksaa myös omaa sihteeriä. Minusta sillä ei ole mitään tekemistä kansanedustajan palkan kanssa.

Voin todeta myös omalta osaltani, että olen tiennyt, kun olen tullut tänne, että taloudellisesti häviän, kun otan tehtävän vastaan, mutta siitä huolimatta olen halunnut sen tehdä.

Mitä tulee sitten valittaviin kansanedustajiin, on varmaan syytä todeta, että tänne valitaan kansalaisten kannatuksen perusteella, eikä se välttämättä ollenkaan korreloi tulotasoon. Täällä tarvitaan muitakin ominaisuuksia kuin koulutusta taikka korkeaa tulotasoa, mutta tietysti olisi hyvä, että olisi ehdolla myös kaikenlaisia ihmisiä, myös korkean koulutuksen omaavia. Mutta voi sanoa myös, että poliittista toimijaa ja menestyjää ei välttämättä koulutus tee ollenkaan, kyllä siinä ratkaisevat ihan muut tekijät. Pitää aina muistaa, että tämä on demokraattinen järjestelmä, jossa kaikilla pitää olla mahdollisuus, ja on luotava sellainen systeemi, että kansalaisten kannatus on se, joka ratkaisee.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Kuunneltuani tätä keskustelua haluan kyllä oikaista pari termiä, joita täällä käytetään mielestäni väärin.

Ensinnäkään kansanedustajan tehtävä ei ole virkatehtävä, se ei ole myöskään työsuhde. Tämä on luottamustehtävä aivan samalla tavalla kuin

joku kunnanvaltuuston tai kaupunginvaltuuston jäsenyys. Se ero tietysti edellä mainittuihin on, että olemme täysipäiväisiä tässä tehtävässä käytännössä. Toisin sanoen tämä on luottamustehtävä, ja siltä näkökulmalta tietysti kaikille tämän luottamustehtävän saaneille pitäisi tulo ja korvaus olla sama.

Toiseksi on se, että koska kysymys on luottamustehtävästä, niin meille ei makseta palkkaa, vaan se on palkkio, joka tulee luottamustehtävästä. Haluan, että tässä keskustelussa myös käytettäisiin sillä tavalla oikeita termejä.

Ed. Saarnio: Arvoisa herra puhemies! Ehkä ed. Helteen pitkäaikainen kokemus oli hyvä lisä keskusteluun, mutta oli meidän asemamme mikä tahansa, minä haluaisin muistuttaa siitä, että tämä puhelinasia ei ole suinkaan vähäpätöinen, koska yksi työväline, oli tämä sitten työtä tai luottamustointa, on puhelin. Paljon vaatimattomimmissa hommissa maksetaan puhelut niin, että käyttäjä maksaa siitä vain verotusosuuden. Se olisi yksi uudistus, mitä voisi pohtia aika paljon, koska se mahdollistaisi silloin esimerkiksi GSM-puhelimen tehokkaan käytön.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

18) Lakialoite laiksi tuloverolain 67 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 87/1997 vp (Sakari Smeds /skl)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Smeds: Arvoisa puhemies! Olen tehnyt tämän lakialoitteen siinä tarkoituksessa, että ns. työsuhdelainojen korkoedun verotusta voitaisiin nykyisestä hiukan lieventää. Mielestäni muutos on perusteltu, koska kehitys korkomarkkinoilla on ollut kohtuullisen suotuisa. Lyhyet markkinakorot ovat laskeneet lähelle 3 prosenttiyksikköä. Toisaalta lakialoite on mielestäni perusteltu, koska peruskorko on jäänyt markkinakorkoja korkeammalle tasolle, eikä ole nähtävissä, että peruskoron tasoon oltaisiin lähimainkaan puuttumassa.

Nykyisen tuloverolain 67 §:n mukaan työntekijän työsuhdelainasta syntyy verotettavaa korkoetua tilanteessa, jossa lainan korosta perittävä korko on alle Suomen Pankin peruskorko plus 1 prosentin taso. Kun peruskorko nyt on 4 prosenttia, syntyy verotettavaa korkoetua siis kaikista niistä työsuhdelainoista, joiden korko on alle 5 prosenttia.

Mielestäni on sinänsä kyllä aivan oikein, että tämän kaltaista etuutta verotetaan. Valtio varmasti tarvitsee kaikki verotulot myös näistä pienistä tulovirroista. Sen sijaan ei kuitenkaan voine olla oikein, että työntekijän pankeista saama alle 5 prosentin korkoinen laina ei synnytä verotettavaa korkoetuutta mutta jos työnantaja antaa ehdoiltaan samanlaisen lainan, niin verotettavaa korkoetuutta syntyy.

Tämä kuvaamani tilanne on tänä päivänä hyvinkin mahdollinen. Esimerkiksi kolmen kuukauden heliborkorot olivat viikko sitten 3,17 prosentin tasolla ja alkuviikosta tapahtuneen pienen korkojen nousunkin jälkeen tasolla 3,42, eilen 3,43 prosenttia. Kun tiedämme, että pankkien parhaat asiakkaat, joilla on antaa turvaavat vakuudet, saavat lainansa 0,5—1,5 prosentin korkomarginaalilla, jää tällöin uusien lainojen kokonaiskorko hyvinkin alle tuon mainitsemani 5 prosentin tason.

Arvoisa puhemies! Olen tähän tilanteeseen hakenut ratkaisua nykyisen lain rakenteen puitteissa ja esitän, että verollinen korkoetu syntyisi vasta, kun työsuhdelainan korko on alle Suomen Pankin peruskoron. Tällä hetkellä siis, jos tämä lakiesitys hyväksyttäisiin, vain alle 4 prosentin työsuhdelainat aiheuttaisivat verotettavaa korkoetuutta. Toki lakiteknisesti olisi mahdollista viitekoroksi asettaa joku muukin kuin Suomen Pankin peruskorko, esimerkiksi joku heliborkoroista, mutta arvelen, että se kyllä johtaisi aivan turhan monimutkaiseen korkoedun laskentaan, sillä heliborkorot muuttuvat päivittäin.

Toivon, että tämän lakialoitteen viesti voisi kulkeutua hallituspuolueiden valppaiden kansanedustajien korviin ja erityisesti niille virkamiehille, jotka tätäkin hallitusta ja sen tekemisiä johdattelevat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

19) Lakialoite laiksi työehtosopimuslain 9 §:n muuttamisesta

Lakialoite 89/1997 vp (Tuija Nurmi /kok)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

20) Hallituksen esitys laiksi asuntokauppalain muuttamisesta

Hallituksen esitys 58/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 7/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 21.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen